

18
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΚΗΣ 14
ΑΘΗΝΑΙ (136)

ΚΕΝΤΡΟΝ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΑΤΛΑΣ

Αριθ. Έρωτ. Des. I. 35/1970

91
ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΝ
ΔΙΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ

ΚΑΙ ΚΑΤ' ΕΘΝΟΝ ΠΥΡΑΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ 1968
ΕΚ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ
Des. I. 1969 / Μάρτιος 1970

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

1. Ἐξεταζόμενος τόπος (χωρίον, κωμόπολις) Πετρόπορος...
(παλαιότερον ὄνομα : Πετρώπαρος), Ἐπαρχίας ... Τρικάλων,
Νομοῦ ... Τρικάλων.....
2. Ὀνοματεπώνυμον τοῦ ἐξετάσαντος καὶ συμπληρώσαντος Μαρία
Παπαντωνίου... ἐπάγγελμα .. Διδασκάλισσα....
Ταχυδρομικὴ διεύθυνσις .. Πετρόπορος... Τρίκαλα.
Πόσα ἔτη διαμένει εἰς τὸν ἐξεταζόμενον τόπον... πέντε(5) ἔτη..
3. Ἀπὸ ποῖα πρόσωπα κατεγράφησαν αἱ παρατιθέμεναι πληροφορίες :
α) ὄνομα καὶ ἐπώνυμον Τασιόπουλος Θεόδωρος καὶ Γεωργίου ἔτων 85.
β) Λούκουρας Κων/νος καὶ Δημήτριος ἔτων 69.....
ἡλικία..... γραμματικαὶ γνώσεις ἔχουσιν γραφικὰ μνῆσεων
..... τόπος καταγωγῆς Πετρόπορος Τρικάλων
γ) Μητράκοι Δημήτριος καὶ Γρηγόριος ἔτων 66.
δ) Κωστή Βασιλ καὶ Κων/νου Δασκαλ ἔδωκεν ἔτων 65..

Α'. α'. ΤΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΚΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟ ΤΟΥ 1920

- 1) Ποῖαι ἀγροτικαὶ περιοχαὶ προωρίζοντο διὰ σποράν καὶ ποῖαι διὰ
βοσκήν ποιμνίων ; Ἡ Πέρα καὶ χωρία περὶ αὐτή ἢ καλου-
μένη «Περίφερεια» προωρίζετο μόνον διὰ βοσκήν...
Ὑπῆρχον αὗται χωρισταὶ ἢ ἐνηλλάσσοντο κατὰ χρονικὰ διαστή-
ματα ; Ὑπῆρχον χωρισταὶ.....
- 2) Εἰς ποίους ἀνήκον ὡς ἰδιοκτησίαι ; α) εἰς φυσικὰ πρόσωπα,
δηλ. εἰς τοὺς χωρικοὺς· β) εἰς γαιοκτήμονας (Ἕλληνας ἢ ξένους, ὡς
π.χ. Τούρκους)· γ) εἰς Κοινότητας· δ) εἰς μονὰς κλπ.
Ἀνήκον εἰς γαιοκτήμονας (εἰς Τούρκους Ἀλὶ Ἀλέμης, εἰς Ἕλληνας
Τζακὰ καὶ Πίχτος Μιχαήλ)
- 3) Ὁ πατὴρ διατηρεῖ τὴν περιουσίαν του συγκεντρωμένην καὶ μετὰ τὸν
γάμον τῶν τέκνων του, διανεμομένης ὑπ' αὐτῶν μετὰ τὸν θάνατόν
του ; Ἡ περιουσία διενέμετο μετὰ τὸν θάνατον
καὶ πατρὸς.....

β'. 1) Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται μόνον εἰς τὴν γεωργίαν ἢ μόνον εἰς τὴν κτηνοτροφίαν ; ἢ συγχρόνως εἰς ἀμφοτέρας, δηλ. τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν ;

Συγχρόνως. εἰς. ἀμφοτέρας.

2) Οἱ τεχνῖται (δηλ. οἱ βιοτέχναι) ἀσχολοῦνται ἐν παρέργῳ καὶ εἰς τὴν γεωργίαν ;

Δέν. ὑπάρχον. βιοτέχναι.

γ'. 1) Εἰς τὰ μεγάλα κτήματα : τῶν γαιοκτημόνων (τσιφλικούχων), τῶν μοναστηρίων ποῖοι ἐργάζοντο εἰς αὐτά ; καὶ ὑπὸ ποίους ὄρους ὡς ἄτομα ἢ μὲ ὁλόκληρον τὴν οἰκογένειάν των ;

Ὅσα. ἐκ. τῶν. μελῶν. αὐτῆς. οἰκογενείας. ἡδύνατο.

2) Πῶς ἐκαλοῦντο οὗτοι ; (κολλῆγοι, σέμπροι, μισακάτορες, σημα-

κατόροι κλπ. *γραφιάς, κολληγῶν* Ποία ἦτο ἡ κοινωνικὴ των θέσις ; ...

τελευταία. κοινωνική. θέσις. (δούλοι).

3) Ποία ἦτο ἡ ἀμοιβή των ; (εἰς εἶδος ἢ εἰς χρήμα ;) *εἰς εἶδος καὶ εἰς χρήματα*

4) Ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ ἐργάται ; ἐποχικῶς, δηλ. διὰ τὸ θέρισμα, τὸ ἀλώνισμα, τὸν τρυγητὸν ἢ δι' ὅλον τὸν χρόνον ; Ἀπὸ ποῦ προήρχοντο οὗτοι ; ἦσαν ἀνδρες μόνον ἢ καὶ γυναῖκες ; ποίαν ἀμοιβὴν ἐλάμβανον ; ἡμερομίσθιον εἰς χρήμα ἢ εἰς εἶδος ;

Δέν. ἐχρησιμοποιῶντο. οὐδὲν. ἕτερα. πρόβλημα.

ὡς. ἐργάται. εἰς. οὐδεμίαν. ἐποχικὴν. ἐργασίαν.

5) Ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ δούλοι (ὑπηρέται) ἢ δούλαι ; Ἐὰν ναι, ἀπὸ ποίους τόπους προήρχοντο ;

Ὅχι.

6) α) Οἱ νέοι καὶ αἱ νέαι τοῦ τόπου ποῦ ἐπῆγαιναν δι' ἀνεύρεσιν ἐργασίας ; ... *Μάνα. εἰς. τὸν. τόπο. τους.*

β) Ἐπῆγαιναν ἐποχικῶς : ὡς ἐργάται. *Ὅχι.* ἢ ὡς τεχνῖται κτίσται, γύφτοι (σιδηρουργοί), βαφεῖς (μπογιατζήδες), παραματευτάδες (ἐμποροὶ) κλπ. ; *Ὅχι.*

δ'. 1) Πώς ἐλιπαίνοντο παλαιότερον τὰ χωράφια: με ζωϊκὴν κόπρον (βοῶν, αἰγοπροβάτων κλπ.), φυτικὴν (με καῦσιν: α) τῆς καλαμίας μετὰ τὸν θερισμόν, β) τῶν θάμνων κλπ.) ἢ με κάλυψιν (παράχωμα) χλόης (τριφυλλιοῦ, λαθουριοῦ κλπ.) δι' ὀργώματος; ...

α). Μὲ καῦσιν τῆς καλαμίας μετὰ τὸν θερισμόν.
β). μὲ κάλυψιν τῆς χλόης δι' ὀργώματος.....
..Πολύ ἀργότερον με ζωϊκὴν...κόπραν.....

2) Πότε ἔγινε τὸ πρῶτον χρῆσις χημικῶν λιπασμάτων εἰς τὸν τόπον σας; .. Μετὰ τὸ 1960

ε'. Ἀπὸ πότε χρησιμοποιοῦνται: τὸ σιδηροῦν ἄροτρον καὶ αἱ γεωργικαὶ μηχαναὶ εἰς τὸν τόπον σας; .. Η χρῆσις τοῦ σιδηροῦ

ἄροτρον περίπου ἀπὸ τοῦ 1912, τὸν δὲ γεωργικὴν μηχανὴν μετὰ τὴν κατὰ...

1) Σιδηροῦν ἄροτρον (τύποι αὐτοῦ, δηλ. μονόφτερο, δίφτερο κλπ.).
Εἰς ποῖα κτήματα ἐχρησιμοποιεῖτο (ἢ χρησιμοποιεῖται) κάθε τύπος;
Ποῖος κατασκεύαζε τὸ ἄροτρον τοῦτο ἢ ἀπὸ ποῦ ἐγίνετο ἡ προμήθεια αὐτοῦ; Ἐχρησιμοποιεῖτο σιδηροῦν ἄροτρα μονόφτερα δι' ἑλίας τὰς καλλιέργειας. Τὸ κατασκεύαζε ἐδικὸς τεχνίτης εἰς τὴν πόλιν τῶν Τρικάλων (Κώστας Παπαρούλας)

Παραθέσατε σχεδιαγράφημα (ἢ φωτογραφίαν) ἐκάστου τύπου σιδηροῦ ἄροτρον με τὰς ἀντιστοίχους ὀνομασίας τῶν μερῶν αὐτοῦ, ὡς τοῦ κατωτέρω παρατιθεμένου.

1. κεφαλάβα 4. ὕψος 7. 10. ζυγὸς...
2. 5. ὁπλοθεῖς 8. γαλῆρες...
3. κουντωρι 6. 9.

2) Τρακτέρ (ἀπὸ πότε εἶναι ἐν χρήσει;). Περίπου μετὰ τὸ 1945

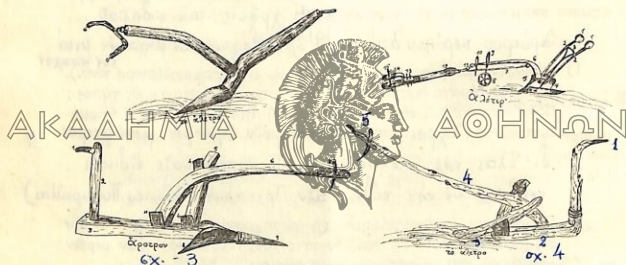
3) Μηχανὴ θερισμοῦ. Περί τὸ 1950

4) Μηχανή δεσίματος τῶν σταχύων (δεματιῶν). Ἀπὸ καὶ ἔτους 1950,

5) Μηχανή ἀλωνισμοῦ. Ἀπὸ καὶ ἔτους 1930.....

στ'. 1) Τὸ ξύλινον ἄροτρον. Ποῖος κατασκευάζει (ἢ κατασκευάζει) τὸ παλαιὸν ξύλινον ἄροτρον. Κατεσκευάζει. ἀπὸ τοὺς λαοὺς τοὺς γεωργαίους, οἰκιστοὺς, ἐφευρίσκον. κατὰλληλον. βύλον. (χυρτάν.). ἐκ τοῦ δάσους.....

2) Ποία ἦτο ἡ μορφή τοῦ παλαιοῦ ξυλίνου ἀρότρου εἰς τὸν τόπον σας καὶ ποία εἶναι σήμερον. Ποῖαι διαφοραὶ ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν) εἰς τὸ χρησιμοποιούμενον ἄροτρον εἰς τὸν τόπον σας ἀπὸ τὰ εἰκονιζόμενα ἐνταῦθα ;

3) Ὑπογραφήσατε τὸ ξύλινον ἄροτρον⁽¹⁾ καὶ τὸν ζυγὸν ὡς ἀπαντᾶται εἰς τὸν τόπον σας καὶ παραθέσατε τὰ ἀντιστοιχοῦντα εἰς τοὺς ἀριθμοὺς ἐν χρήσει ὀνόματα τῶν διαφόρων μερῶν καὶ τῶν ἐξαρτημάτων αὐτοῦ.

- Εἰς τὸν τόπον μας ἀπαντᾶται τὸ ξύλινον ἄροτρον ἐκίματος 4 καὶ ἀργότερον 11. τοῦ ἐκίματος 3.
1. χειρολάβη.....6.11. τοῦ ἐκίματος 3.
 2. καντιούρι.....7. βουκλίστρα ἢ κλαδί.....12.
 3. ὄνι.....8.13.
 4. ἀλέτρι.....9.14.
 5. ζυγός.....10.15.

(1) Ἐάν εἶναι δυνατόν ἀποστείλατε καὶ φωτογραφίαν.

(Εάν υπάρχουν διαφοραί, δύνασθε νά μεταβάλετε τὴν ἀνωτέρω ἀρίθμησην).

- 4) Τὸ ὕνι. Τὸ ὕνι τοῦ ξυλίνου ἀρότρου ἦτο (ἢ εἶναι) μιᾶς μορφῆς διὰ τὴν ἀροτρίασιν ὅλων τῶν εἰδῶν τῶν χωραφίων ; δηλ. τῶν χωματερῶν (λιβάδια, κῆποι) καὶ τῶν πετρωδῶν. — Ἰχνογραφήσατε ἢ φωτογραφήσατε τὸ ἐν χρήσει ὕνι (ἢ τὰ ἐν χρήσει, ἐάν εἶναι διαφόρων τύπων) καὶ σημειώσατε τὴν χρήσιν ἐκάστου.

Ἐ. Ἰ. ἡ ἄρχ. . . ἄλλη μορφή . . . ξυλίνου . . . ἀρότρου . . . διὰ τὰ χωμα-
τερά . . . χωράφια . . . καὶ . . . ἄλλη . . . διὰ τὰ πετρώδη . . .

- 5) Ποῖον τὸ σχῆμα τῆς σπάθης τοῦ ἀρότρου; . . . Τεμάχων . . . ξύλου
πελεκισμένων . . .

6) Ἦτο (ἢ εἶναι) κατασκευασμένη ἐκ ξύλου ἢ σιδήρου; . . . ἐκ ξύλου

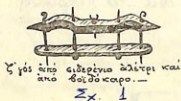

- 7) Ἔργαλεϊα διὰ τὴν κατασκευὴν καὶ ἐπιδιόρθωσιν τοῦ ἀρότρου (π.χ. σκεπάρνι, πριόνι, ἀρίδι, ἀρνάρι, ξυλοφάι κλπ.) . . .

ἀρίδα, . . . τσεκούρι, . . . ἀρνάρι, . . . σκεπάρνι . . .

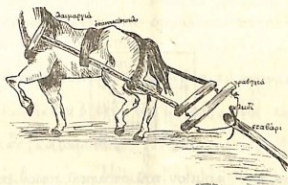
- 8) α) Διὰ τὸν ἄροτον (ζευγάρισμα, ὄργωμα) ποῖα ζῶα ἐχρησιμοποιοῦντο (ἢ χρησιμοποιοῦνται) : βόες ἢ ἄλλο ζῶον, δηλ. ἵππος, ἡμίονος, ὄνος. βόες . . . καὶ . . . βούβαλοι, ἀργότερον ἐπὶ ἡχοι
- β) Ἐχρησιμοποιοῦντο (ἢ χρησιμοποιοῦνται) διὰ τὸ ὄργωμα δύο ζῶα ἢ ἓν ; . . . Δύο . . . ζῶα
- 9) Διὰ τὸ ζευγάρισμα μὲ δύο ζῶα ἦτο (ἢ εἶναι) ἀναγκαῖος ὁ ζυγός ;
ἦτο . . . καὶ . . . εἶναι ἀναγκαῖος . . . ὁ ζυγός

Σχεδιάσατε τὴν μορφήν τοῦ παλαιότερου καὶ τοῦ σημερινοῦ ζυγοῦ (ἢ φωτογραφήσατε αὐτὸν) καὶ ὀνομάσατε τὰ διάφορα μέρη καὶ ἐξαρτήματα αὐτοῦ (π.χ. λουριά, λοῦρα, ζεῦλες, πιζεύλια κλπ.). Ἡ μορφή τοῦ ζυγοῦ ἡμεῖς ἐχρησιμοποιήσαμε εἶναι ἡ σημερινή. 2. ἐκινετήριον καὶ μὲ καὶ ἰδίαις ὀνόμασις τῶν ἐξαρτημάτων αὐτοῦ.

- 10) Σχεδιάσατε ἰδιαίτερος τὴν μορφήν τῶν ζευλῶν τοῦ ζυγοῦ εἰς τὸν τόπον σας. Αἱ ζεῦλαι τοῦ ζυγοῦ εἶναι ὡς αἱ ἐν κ. ἐκινετήριον. (σχ. 2).
- 11) Πῶς λέγεται εἰς τὸν τόπον σας ὁ κρίκος ἐκ σιδήρου, ξύλου ἢ σχοινίου, ὁ ὁποῖος τοποθετεῖται εἰς τὸν ζυγὸν (πολλαχοῦ : λοῦρα, κουλλούρι), προσδένεται δὲ εἰς αὐτὸν τὸ ἄροτρον διὰ τὸ ὄργωμα ; (Σχεδιάσατε αὐτόν). Ο κρίκος ὠνομάζετο «μποῦχλα» ἢ «γευτήρα», πρᾶσι δένετο δὲ εἰς αὐτὸν τὸ ἄροτρον διὰ λουρίων ἢ ἀλύσεων.
- 12) Ἀπὸ πότε γίνεται τὸ ὄργωμα δι' ἐνὸς ζώου ; εἰς τὸν χρόνον καὶ τὰ ὄργματα δι' ἐγένετο μὲ ἓν ζῶον.
 Πῶς γίνεται ἡ ζευξίς του (τὸ ζέψιμον) εἰς τὸ ἄροτρον ;

Περιγράψατε και σχεδιάσατε (ή φωτογραφήσατε) την σκευήν,
 τήν ὁποίαν φέρει τὸ ἄλογον ἢ ἄλλο ζῷον διὰ νὰ προσδεθῇ
 εἰς αὐτήν τὸ ἄροτρον.....

ζ. Ἀροτρίασις (ὄργωμα) καὶ σπορά.

α) Ποῖος ὤργωνε παλαιότερον (ἢ σήμερον) : 1) ἄνδρας (ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ ἀγροῦ ἢ ἄλλος)· 2) γυναῖκα· 3) ὑπηρέτης. Σημειώσατε ποῖα ἢ συνήθεια εἰς τὸν τόπον σας. Παλαιότερον... ὤργωναν μόνον ἄνδρες... Σήμερον... οἱ ἰδιοκτῆται... τῶν ἀρχῶν... ἐκίδετε. δὲ... χρῆσιφοῦνται καὶ ὑπηρετοὶ (χουσιμετιάδικοι).

β) 1) Περιγράψατε λεπτομερῶς, πῶς γίνεται τὸ ζεύξιμον τῶν βοδιῶν (ἢ τοῦ βοδιοῦ, τοῦ ἀλόγου) εἰς τὸ ξύλινον ἄροτρον. (Παραθέσατε, εἰ δυνατόν, καὶ φωτογραφίαν). Διὰ τῶν εἰρηκῶν (λουρί)... προσδεδένοντο εἰς τὰς ξύλας τοῦ ἄροτρου δύο ξύλα.....

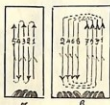
2) Πῶς γίνεται τὸ ζεύξιμον εἰς τὸ σιδηροῦν ἄροτρον.....
 Μὲ τὸν ἴδιον τρόπον.....

3) Πῶς κατευθύνει ὁ γεωργὸς τὰ ζευγμένα ζῶα (ἢ τὸ ζῷον) κατὰ τὸ ὄργωμα· μὲ σχοινί, τοῦ ὁποίου τὰ ἄκρα ἔχουν δεθῇ εἰς τὰ κέρατα τῶν ζώων ἢ ἄλλως ; (Περιγραφή καὶ σχεδιάσμα ἢ φωτογραφία). Τὰ ξύλα κατευθύνονται μὲ σχοινία (γκισγκίνια) προσδεδεμένα ἀπὸ τὰ κέρατα τῶν ζώων (βοῦς).....

- 4) Σχεδιάσατε πώς ἐγίνετο παλαιότερον (ἐπίσης πώς γίνεται σήμερον) τὸ ὄργωμα. Ὁργώνεται τὸ χωράφι μὲ ἀνοιγομένας αὐλάκας (αὐλακιές) κατ'εὐθείαν γραμμὴν, ὡς τὸ κατωτέρω σχεδιάγραμμα(α);

... παλαιότερον ~~κατ'~~ ^{τὸ} σχεδιάγραμμα (α)
... νεύει... ὡς... τὸ κατωτέρω σχεδιάγραμμα (β).....

ἢ ὀργώνεται περιφερειακῶς ὡς εἰς τὸ σχεδιάγραμμα (β) ;

Σημειώσατε μὲ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, ποῖον ἐκ τῶν ὀργωμάτων τούτων (α, β) εἶναι ἐν χρῇσει εἰς τὸν τόπον σας. Ἐάν ὑπάρχη ἄλλος τις τρόπος ὀργώματος σχεδιάσατε καὶ περιγράψατε αὐτόν.

- 5) Ἡ σπορά καὶ τὸ ὄργωμα τοῦ ἀγροῦ ἐγίνετο (ἢ γίνεται ἀκόμη) εἰς λωρίδας (δηλ. σπορὰς ἢ σπορίες, ντάμιες, σισσιές, μεσδράδες κ.λ.π.) ; Ἡ... σπορά καὶ τὸ ὄργωμα καὶ ἀγροῦ ἐγίνετο εἰς λωρίδας, (... σπορὰς ἢ σπορίες).....

Πῶς ἐχωρίζετο ἡ λωρίς (ἡ σποριά) ; μὲ αὐλακιάν ;
Ἐχωρίζετο μὲ αὐλακιάς.....

- 6) Ποῦ ὑπάρχει ἡ συνήθεια νὰ γίνεται ἡ σπορά τοῦ σίτου καὶ ἄλλων δημητριακῶν μόνον μὲ σκαπάνην, δηλ. νὰ μὴ χρησιμοποιῇται ἄροτρον ; Ἡ... σπορά τῶν δημητριακῶν γίνετο...
... γένετο μὲ ἄροτρον.....

- 7) Ποιοὶ τρόποι ἢ εἶδη ὀργώματος (ἀροτριάσεως) ἦσαν ἐν χρῇσει παλαιότερον (ἢ σήμερον). Δηλ. ἡ διάνοιξις τῶν αὐλάκων μὲ τὸ ὑνί : καθέτως, πλαγίως, βαθιὰ κλπ.

Πλαγίως καὶ μὲ κλίει. πρὸς τὰ δεξιά, καὶ θάλας δέ.
... ἔρυθμιζο. ἀναλόγως τῆς καλλιτεργείας.....

Εἰς ποῖα ὀργώματα (σπορὰς) γίνεται χρῆσις τῶν τρόπων τούτων ἢ ἄλλων. .. ἐξ. ἄρηντα. καὶ. ὀργώματα. ἀλλ' οὐχί. με. τὸν. ἴδιον. ἀριθμὸν. ὀργώσεων.

γ) Ἀροτρίασεις (ὀργώματα) τοῦ ἀγροῦ πρὸ τῆς σπορᾶς :

- 1) Διὰ τὴν σπορὰν δημητριακῶν. Πόσα ὀργώματα ἐγίνοντο (ἢ γίνονται) καὶ πότε, δηλ. κατὰ ποίαν χρονικὴν περίοδον. Πῶς λέγονται (ὀνοματολογία) τὰ ὀργώματα αὐτά π.χ. καλλουργία, διβόλισμα, γύρισμα κλπ.

Διὰ τὴν. σπορὰν. τοῦ. εἴτου. ἔχονται. ἐν. ὀργῶμα. κατὰ. Σεπτέμβριον (γύρισμα) καὶ. ἐν. ἑπὶ. ἐποχὴν. τῆς. σπορᾶς. Διὰ. τὴν. σπορὰν. ἄλλα. δημητριακῶν (καλαμοκοκκῶν). γίνονται. περίητοι. 4 ἢ. 5. ὀργώματα. ..

ἀπὸ. Δεκέμβριου. μέχρι. Μαρτίου. με. τὴν. ἐκτὸς. δυνατολογίαν. α) σκίσιμο β) διβόλισμα γ) τριάρισμα δ) σπαρμοδία

- 2) Διὰ τὸ φύτευμα κηπευτικῶν. (Ἀπαρτίζετε ὁμοίως, ὡς ἀνωτέρω)

Διὰ. τὸ. φύτευμα. κηπευτικῶν. γίνονται. ἓνα. ἢ. δύο. ὀργώματα. με. σκαπάνη. κατὰ. γούρφο.

- 3) Ἐπὶ πόσα ἔτη δεόν νὰ ἀφεθῇ ἀσπαρτὸν τὸ χωράφι, δηλ. εἰς ἀγρὰ νάπανσιν, διὰ νὰ σπαρθῇ κατόπιν αὐτὰ ἢ ἄλλο δημητριακόν. ...

Δὲν. γίνονται. ἐν. τῷ. ἰδίῳ. τῷ. ἔτη. ἀγρὰ. σπαύει. ἀλλὰ. κατ' ἔτος. ἀλλαγὴ. καλλιέργειας. —

- 4) Πόσα ὀργώματα γίνονται διὰ κάθε εἶδος καλλιέργειας (σίτου, κριθῆς, ἀραβοσίτου, ψυχανθῶν, κηπευτικῶν εἰδῶν κλπ.) καὶ κατὰ ποίαν ἐποχὴν; Γίνονται. τόσα. ὀργώματα. ὅσα. χρειάζονται. διὰ. νὰ. καταστή. καταλλήλον. τὸ. ἔδαφος. διὰ. τὴν. ἀνάλογον. καλλιέργειαν.

- 5) Ποῖα ἐργαλεῖα ἢ σκεύη χρησιμοποιοῦνται : α) κατὰ τὴν σπορὰν. π.χ. τὸ. δισάκι. εἰς αὐτὸ περιέχεται ὁ σπόρος καὶ ἐξ αὐτοῦ λαμβανόμενος διασκορπίζεται ἐπὶ τοῦ ἔδαφους ;

Χρησιμοποιῶν. καὶ. κουβέλι. (κουτέλος). ὅστις. εἰ. κανί. .. ἔχει. ἐν. τὴν. σελ. 29.

β) Μὲ ποῖα γεωργικὰ ἐργαλεῖα (ἢ τυχὸν ἄλλα μέσα) : 1) καθαρίζονται : τὸ ποδάρι, τὰ φτερά (παρούτια) κ.ἄ. καὶ τὸ ὑνὶ κατὰ τὴν ἀροτρίασιν (ὀργῶμα, ἀλέτρισμα, κάμωμα κλπ.) ἀπὸ τὸ χῶ-

μα ἢ τὰ χόρτα, ριζίδια, τὰ ὁποῖα κολλῶνται εἰς αὐτά. Μὲ ἔλλειψοειδῆ σιδηρᾶν ράβδον, ἢ ὁποῖα ἔχει τοποθετηθῇ εἰς τὸ ἐν ἄκρον τοῦ βουκέντρου ἢ μὲ ἄλλον τρόπον; Μὲ τὰ ξυλοσίδερα...

τὸ ὁποῖον ἐκποθετεύτο εἰς τὰ ἐν ἄκροι τῆς βουκέντρας (αὐτῆς) σχήματος ἐλλειψοειδοῦς.....

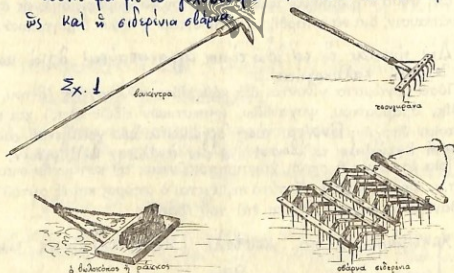
2) Γίνεται μετὰ τὸ ὄργωμα ἰσοπέδωσις τοῦ χωραφιοῦ (σβάρνισμα, διβόλισμα); ..Γίνεται ἰσοπέδωσις τοῦ χωραφιοῦ....

... (σβάρνισμα).....

3) Ἡ σκαφή μερῶν τοῦ ἀγροῦ ποὺ δὲν ἔχουν ὀργωθῇ (μὲ σκαλίδα, τσαπί κ. ἄ.); Νὰ γίνῃ εἰς τὴν θέσιν τῶν ὡς ἄνω (1-3) ἐρωτημάτων περιγραφὴ ἐκάστου ἐν χρήσει ἐργαλείου καὶ νὰ παρατεθοῦν σχεδιάσματα ἢ φωτογραφίαι. (Παρατίθενται ἐνταῦθα ἐνδεικτικῶς σχεδιάσματά τινων ἐκ τούτων).

Εἰς τὸν τόπον μας ἄνθρωποι εἰς ἀγροὶ εἶναι τῆλεπδοι καὶ οὕτω οὐδὲν μέρος τούτων μένει ἀκακῆτον.....

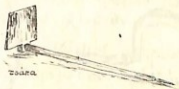
Ἡ βουκέντρα μὲ τὸ ξυλοσίδερο ἀφανίζεται ὡς ἐν τῷ εἰκόντι 1 ὡς καὶ ἡ σιδερίνια σβάρνα

γ) Ἐργαλεῖα διὰ σκάψιμον καὶ σκάλισμα τοῦ ἀγροῦ ἢ τοῦ κήπου· π.χ. ὁ κασμάς, ἡ τσάπα κ. ἄ. (Σημειώσατε τὸ ὄνομα, τὴν χρῆσιν

ἐκάστου καὶ παραθέσατε ἰχνογράφημα ἢ φωτογραφίαν)

Χρησιμοποιεῖται... τὸ... κασπί... διὰ... σκάψιμον... μαλακῶν
 .εδάφων... ὁ... κοσμάς... διὰ... χερά... εκληρά... εδάφη... καί
 .ἢ... ἀξίνα... δι'... ἰσοπέδωσιν... Σχήματα... καύτων... ὡς...
 τὰ κατωτέρω,

- 6) Ποῖα πρόσωπα βοηθοῦν τὸν ζευγολάτην (ἢ ζευγὰν) εἰς τὸ ὄργωμα καὶ πῶς καλοῦνται οἱ βοηθοὶ οὗτοι ὡς καὶ αἱ ἐργασίαι ποῦ ἐκτελοῦν

Ἔτερα... μέλη... τῆς... οἰκογενείας... του...

- 7) Ποῖα χωράφια ἐκαλλιεργοῦντο (ἢ καλλιεργοῦνται) διὰ τὴν σπορὰν ὀσπρίων. Πῶς ἐγένετο ἡ σπορὰ καὶ ἡ καλλιέργεια ἐκάστου εἶδους... ..

Δέν... ἐγένετο... ἰδιαίτερον... καλλιέργεια... ὀσπρίων...
 Μόνον... μέσα... στα... καλάμπόκια... ἐκαλλιεργεῖτο... ἐν...
 εἶδος... ὀσπρίων... (μαυρομάτικα... ἢ χυρτοφράσουλα).

- 8) Ποῖα χωράφια ἐκαλλιεργοῦντο (ἢ καλλιεργοῦνται) διὰ τροφὰς τῶν ζώων· π.χ. ρόβη, σανόν, τριφύλλι κ.ἄ. Πρὸ... τοῦ... 1920... καὶ... κατὰ... τὴν... ἀλλαγὴν... τῆς... καλλιέργειας... τῶν... χωραφίων... ἐκαλλιεργεῖτο... ρόβη... καὶ... ἄλλα... Σήμερα... εἰς... αἰσθη... ποτε... χωράφι... καλλιεργεῖται... τριφύλλι.

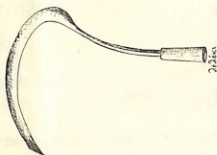
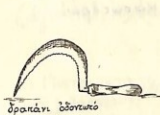
- 9) Πῶς ἐγένετο πρὸ τοῦ 1920 (ἢ σήμερον) ἡ καλλιέργεια τῶν γεωμήλων· ὀσπέρνοντο ἢ ἐφυτεύοντο εἰς αὐλάκια ἢ πρασιῆς (βραγιῆς) καὶ ἄλλως. Δέν... ἐγένετο... οὕτε... γίνεται... καλλιέργεια...
 .γεωμήλων... εἰς... τὸν... τόπον... αὐτὸν...

Β'. ΘΕΡΙΣΜΟΣ

α. Ἔργαλεῖα θερισμοῦ.

- 1) Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον ἐθερίζοντο παλαιότερον τὰ δημητριακά. (Παραθέσατε τὸ ὄνομα καὶ ἰχνογράφημα ἢ φωτογραφίαν αὐτοῦ·

π.χ. με τὸ δρεπάνι, τὸ μαχαίρι κλπ.)
 ..Μὲ δρεπάνι.. ὀδοντωτό... καὶ.. λελέκι.. ὡς.. ἀκριβῶς
 ..τὰ.. κατωτέρω.. σχήματα..
 ..

Ἐάν ᾤσαν (ἢ εἶναι ἀκόμη ἐν χρήσει) διαφόρων εἰδῶν δρεπάνια ἢ ἄλλα μέσα θερισμοῦ, παρακαλοῦμεν νὰ τὰ περιγράψετε· ἐπίσης νὰ σχεδιάσετε τὰ ἐργαλεῖα ἢ νὰ τὰ φωτογραφήσετε.....
 ..Ὀὐδὲν ἄλλον μέσον θερισμοῦ δηνατᾶται.....
 ..Σήμερον, δὲν.. χρησιμοποιεῖται.. οὐδὲν ἐξ αὐτῶν.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

- 2) Μὲ δρέπανα ἢ μὲ ποῖα ἄλλα ἐργαλεῖα (π.χ. κόσσες) ἐθερίζοντο (ἢ θερίζονται) τὰ χόρτα (π.χ. τὸ τριφύλλι κλπ.) διὰ τροφήν τῶν ζώων· (βλ. παράδειγμα εἰς τὴν κατωτέρω εἰκόνα). Μὲ.. κόσσες..
 ὡς τὸ εἰκονιζόμενον σχῆμα. (Κοσσιές)

- 3) Ἡ λεπίς (δηλ. ἡ κόψη) τοῦ δρεπανιοῦ ἢ ἄλλου θεριστικοῦ ἐργαλείου ἦτο ὁμαλὴ ἢ ὀδοντωτή; (Σχεδιάσατε αὐτήν).....
 Τοῦ δρεπανιοῦ ἦτο ὀδοντωτή, ἀλλὰ.. τῆς.. κόσσης.. οὐχί.
 Μὲ τὴν κοῦσιν.. ἐπὶ τῆς.. λεπίδος.. τῆς.. κόσσης.. ἐκρηταίζοντο.. ἐγκο-
 πτες.....
 4) Πῶς ἦτο κατασκευασμένη ἡ χειρολαβὴ του· (σχεδιάσατε ἢ φωτογραφήσατε αὐτήν). Ὁ σιδηροῦς σκελετὸς πῶς ἐλέγετο;.....
 ..Ἡ.. χειρολαβὴ.. ἦτο.. κατασκευασμένη.. ἐκ.. ξύλου.....
 ..Ὁ.. σκελετὸς.. ἐλέγετο.. δρεπάνι.....

- 5) Ποῖος κατεσκεύαζεν αὐτὰ τὰ θεριστικά ἐργαλεῖα (π.χ. τὰ δρεπάνια κ.ά.) .. ἐργικός...τεχνίτης...εἰς τὴν...πόλιν...τῶν Τρικάλων.....
- 6) Ἦτο παλαιότερον (ἢ εἶναι ἀκόμη) ἐν χρήσει καὶ ὁ θερισμὸς μὲ τὰς χεῖρας, δηλ. δι' ἐκριζώσεως καὶ ὄχι διὰ κοπῆς τῶν δημητριακῶν ἢ ὀσπρίων (π.χ. τῆς κριθῆς, τῶν ρεβιθίων) ἢ τροφῶν τῶν ζώων (τῆς ρόβης κλπ.) Ποτέ...διὰ τῶν...χειρῶν...ὁ θερισμὸς τῶν δημητριακῶν ἐγένετο...Μόνον θερισμὸς διαπρίων ἐγένετο δι' ἐκριζώσεως μὲ καὶ χεῖρας.

β. Θερισμὸς τῶν δημητριακῶν.

- 1) Εἰς ποῖον ὕψος ἀπὸ τοῦ ἐδάφους ἐθερίζοντο (ἢ θερίζονται) μὲ τὸ δρεπάνι ἢ ἄλλο κοπτερόν μέσον ὁ σῖτος, ἡ κριθή, ἡ βρώμη, ἡ σίκαλις κλπ. Εἰς ὕψος συνήθως...το σιτακῶν καὶ ἀναλόγως τῆς χρήσεως τῆς καλαμῖας διὰ τροφὴν ζώων ἢ διὰ τὴν λίπανσιν τοῦ χωραφιοῦ.
- 2) Οἱ στάχυες ποῦ ἔμεναν (ἢ μένουσιν) εἰς τὸ χωράφι μαζί μὲ τὴν ρίζαν μετὰ τὸν θερισμὸν πῶς ἐλέγοντο (ἢ πῶς λέγονται)..... καλαμῖα, μπουμπολόι, σταχυόι...
- 3) Ποῦ ἀκολουθοῦν τοὺς θεριστὰς ἄλλα πρόσωπα (γυναῖκες ἢ παιδιὰ), τὰ ὁποῖα παραλαμβάνουν ἀπ' αὐτοῦς τὰ δράγματα (δραξίς, πιάσματα, χεριές, χερόβολα) τῶν σταχύων καὶ τὰ τακτοποιοῦν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Μήπως οἱ ἴδιοι οἱ θερισταὶ ἀποθέτουν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τὰ δράγματα; Οἱ ἴδιοι οἱ θερισταὶ ἀποθέτουν τὰ δράγματα ἢ ἔνα αἰσθητικὸν ἐμάδα θεριστῶν.....
- 4) Πῶς τοποθετοῦνται τὰ δράγματα (οἱ χεριές) ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Πολλὰ ὁμοῦ; Πόσα; Μήπως τοποθετεῖται ἕκαστον δράγμα (πιάσμα τῆς χειρὸς) χωριστά; "Οπου τοποθετοῦνται πολλὰ μαζί, αἱ κεφαλαὶ τῶν σταχύων εὐρίσκονται πρὸς τὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν ἢ διασταυρώνονται. (Περιγράψατε λεπτομερῶς)..... Τοποθετοῦνται...3 δράγματα ὁμοῦ... (μία τριαριά) αἱ κεφαλαὶ...δὲ τῶν...σταχύων...εὐρίσκονται...πρὸς τὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν... (τοῦ αὐτοῦ).....

5) Πώς λέγονται τὰ τοποθετούμενα μαζί δράγματα ; Πολλαχοῦ κα-
λοῦνται ἀγκαλιές.

. Δεμάτια

γ. Οἱ θερισταί.

- 1) Ποιοὶ θερίζουν : ἄνδρες καὶ γυναῖκες ; Ὑπῆρχον (ἡ ὑπάρχουν)
θερισταί, οἱ ὅποιοι ἤρχοντο ὡς ἐπαγγελματίαι δι' αὐτὸν τὸν
σκοπὸν ἀπὸ ἄλλου τόπου καὶ ποῖον ;

. Ἄνδρες . καὶ . γυναῖκες . ἢ . καὶ . θεαγγεματία . θερισταί
(μεροκαματιάρηδες) . πρὸς τῆς . ἐλεύσεως . τῶν . θρησκευτικῶν
μηχανῶν

- 2) Πῶς ἡμείβοντο οὗτοι με ἡμερομίσθιον (μεροκάματο) ἢ κατ'
ἀποκοπὴν (ξεκοπῆς) ; Ποία ἦτο ἡ ἀμοιβή· εἰς χρῆμα ἢ εἰς
εἶδος ; Τὸ ἡμερομίσθιον ἦτο μετὰ παροχῆς φαγητοῦ ἢ ἀνευ
φαγητοῦ ; (Παραθέσατε μετὰ τὰς πληροφορίας καὶ τὴν σχετικὴν
εἰς τὸν τόπον σας ὀνοματολογίαν)

. Οὗτοι . ἡμείβοντο . με . ἡμερομίσθιον , ἀμοιβή . εἰς . εἶδος .
. καὶ . με . παροχὴν . φαγητοῦ . (ἐκμίσκ.)

- 3) Οἱ ἄνδρες ἢ αἱ γυναῖκες ἔφερόν τι εἰς τὰς χεῖρας πρὸς προφύ-
λαξιν, ἰδίᾳ τῆς ἀριστερᾶς, κατὰ τὸν θερισμόν ; Ἐπίσης κατὰ
τὴν ἑναρξιν τῆς ἐργασίας τὴν πρώτην ἡμέραν περιεβάλ-
λοντό τι εἰς τὴν μέσην τοῦ σώματος διὰ νὰ μὴ αἰσθάνωνται
κόπωσιν (δηλ. νὰ μὴ πονῇ ἡ μέση των) ;

. εἰς . τὰς . χεῖρας . πρὸς . προφύλαξιν . περιεβάλλοντες . διὰ-
φροται . λωρίδες . (χειράτια) , εἰς . δὲ . τὴν . μέσην . τοῦ . σώ-
ματος . περιετύλιγον . σάκους . ἐκρίζωμένους

- 4) Ἐδίδετο (ἢ δίδεται) προσοχή ὡς πρὸς τὴν ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος ἢ τοῦ μηνὸς καθ' ἣν πρέπει νὰ ἀρχίσῃ ὁ θερισμός ;

Προετίμων.. καὶ.. ἡμέρας.. Δευτέρα.. Τετάρτη, ...
Πέμπτη καὶ Παρασκευή.. Ὁὐδέποτε ἤρχισαν τὴν..
Τρίτη ἢ μετὰ τὸ λάλημα κουκουβάχτας.

- 5) Ἐτραγουδοῦσαν (ἢ τραγουδοῦν) κατὰ τὸν θερισμὸν σχετικὰ τραγούδια ; Καταγράψατε αὐτά. Τὸ.. πρῶν.. ἔκραγαν οὕτως
ἐν.. «.εὐλαφίνα..».. τὸ.. μεσημέρι.. «.τὸν.. ἀέρα..»
καὶ.. τὸ.. βράδυ.. «.Ἐ.. ἡ.. λ.. ε.. τ.. μ.. α..ς.. ἀρχή..» ..

- 6) Ποῦ τὴν τελευταίαν ἡμέραν τοῦ θερισμοῦ, προτοῦ τελειώσουν, ἀφήνουν εἰς τὸ χωράφι ἓνα μέρος αὐτοῦ ἀθέριστον. Τί κάμνουν τοὺς στάχυν πού μένουν ἀθέριστοι ; (Εἰς τινὰς τόπους θερίζουν τὸ μέρος αὐτὸ σταυροειδῶς καὶ μὲ τοὺς ἀποκοπέντας στάχυν πλέκουν σταυρὸν ἢ ψάθην, τὴν ὁποίαν τοποθετοῦν εἰς τὸ εἰκονοστάσι κλπ.).

Περιγράψατε λεπτομερῶς ὅπου ὑπάρχει σχετικὸν ἢ ἄλλο τι ἔθιμον.. εἰς.. μίαν.. ἀκρὴν.. καὶ.. χωράφι.. ὁ.. θ.. τ.. κ..

μέρος.. ἀθέριστον.. τὸ.. ὑποστῶν.. ἀνέμαζον.. καὶ.. δάκρυ..» ..

Κατόπιν.. σταυροειδῶς ἔκοψαν.. σταχέας.. ταῦς
θαλοῦς.. καὶ.. ἐπέκω.. μετὰ.. τῶν.. ἀρεθιανῶν.. διψηλὰ.. λίγαυς
διαφόρους.. εὐχὰς.. ὡς.. π.. χ.. «.καλὴ.. χρονιά.., ταῦ.. χρόνου
π.. λιό.. κερα..» ..

δ. Τὸ δέσιμον (δεμάτιασμα) τῶν σταχῶν.

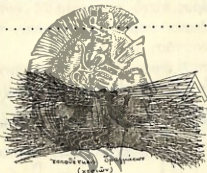
- 1) Πότε ἐγίνετο τὸ δεμάτιασμα, ἤτοι τὸ δέσιμον, τῶν θερισμένων σταχῶν. Ποίαν ἡμέραν ; Ἀμέσως μετὰ τὸν θερισμὸν ; Τὸ ἐσπέρας ἢ μήπως ἔπρεπε νὰ μείνουν οἱ στάχυες εἰς τὸν ἥλιον πρὸς ξήρανσιν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ;

Τὸ.. δεμάτιασμα.. γινέτο.. ἀμέσως.. μετὰ.. τὸν.. θε..
ριγμένον.. ..

- 2) Πώς ἐγίνετο τὸ δεμάτιασμα ; Ποῖος ἔδενε τοὺς στάχους καὶ ποῖος τοὺς μετέφερε καὶ τοὺς παρέδιδεν ὡς χεριές, ἀγκαλιές ; Πῶς ἔδένοντο· μὲ κοινὰ σχοινία, μὲ σχοινία κατεσκευασμένα ἀπὸ βελονοειδεῖς θάμνους, π.χ. βροῦλα, σπάρτα κλπ. Κατὰ τὸ δέσιμον τῶν δεματιῶν μήπως ἐχρησιμοποιεῖτο καὶ ἐργαλεῖόν τι ; Περιγράψατε λεπτομερῶς τὴν ἐργασίαν ταύτην μετὰ παραθέσεως σχετικῶν σχεδιασμάτων ἢ φωτογραφιῶν.....

οἱ ἴδιοι οἱ δερνεται ἔδεναν καὶ στάχεις καὶ
οἱ ἴδιοι τοὺς μετέφεραν ἔδενον καὶ μένῃν ἴδια
κὴν καλαφιά ἐκρίψαμένη (δεματικό).....
οὐδὲν ἐργαλεῖον ἐχρησιμοποιεῖται.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

- 3) Τὰ δεμάτια μετὰ τὸ δέσιμον ἀφήνοντο εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν ἢ συνεκentrώνοντο εἰς ὠρισμένον μέρος τοῦ θερισμένου ἀγροῦ ; Πόσα δεμάτια συνεκentrώνοντο ἐκεῖ καὶ πῶς ἐτοποθετοῦντο ;
- Τὰ δεμάτια ἐτοποθετοῦντο ἀνά 3 κει. ἐδά-
φους καὶ κατόπιν συνεκentrώνοντο εἰς ἓν μέρος
τοῦ ἀγροῦ ἀνά 100 εἰς μικρὰς θημωνίας διὰ
νά φορτωθῶσι.....

ε. Συγκομιδὴ τῶν γεωμήλων.

- 1) Ἀπὸ πότε ἤρχισεν ἡ καλλιέργεια τῆς πατάτας εἰς τὸν τόπον σας ;

Πότε γίνεται ἡ σπορὰ ἢ τὸ φύτευμα αὐτῆς.....

..Δέν...ῥεμένετο...αὐθόρως...εἰς τὸν τόπον αὐτὸν..

..καλλιέργεια...ξεφύλλων..

- 2) Πῶς ἐγένετο (ἢ γίνεται) ἡ ἐξαγωγή (βγάλσιμο) τῶν γεωμήλων ἀπὸ τὸ χωράφι; Μὲ σκαπάνην, μὲ ἄροτρον ἢ μὲ ἄλλον τρόπον. Περιγράψατε τὸ σχῆμα τῆς σκαπάνης, τοῦ ἄρότρου κλπ. παραθέτοντες καὶ σχετικὸν σχέδιον αὐτῶν ἢ φωτογραφίαν.....

στ. Συγκομιδὴ τοῦ σανοῦ.

- 1) Ἐσυνθίζετο παλαιότερον ἡ διατροφή τῶν ζώων κατὰ τὸν χειμῶνα μὲ ξηρὰ χόρτα (π.χ. σανὸν, τριφύλλι, βίκον); Ἐὰν ναί, περιγράψατε πῶς ἐγένετο ἡ καλλιέργειά του, ἔπειτα ἡ κοπή, ἡ ξήρανσις καὶ ἡ φύλαξις αὐτοῦ.....

Μὲ ξηρὰ χόρτα..(ἄγρια χόρτα, σανὸν, κριθαριῶν καὶ ἁγανίως βίκου). Ἐκαλλιερῶντο ὡς καὶ τὰ θυμιατρίκα, ἐκόπταντο μὲ κόσσα, ἐξηραίνοντο εἰς τὸ χωράφι ἀπὸ τὸν ἥλιον καὶ ἐφυλάσσοντο εἰς σωροὺς..(τσερένια)....

- 2) Πότε ἐθερίζετο ὁ σανὸς καὶ μὲ ποῖον ἐργαλεῖον (δρέπανον, κόσσαν κ.ἄ.). Τὸν Μάϊον καὶ θερίζετο μὲ κόσσαν....

(Παραθέσατε καὶ σχεδιάσματα ἢ φωτογραφίας).....

- 3) Ζήρανσις τοῦ χόρτου καὶ δέσιμον. Ποῖα ἐργαλεῖα ἐχρησιμοποιοῦντο; (Παραθέσατε μετὰ τῆς περιγραφῆς καὶ τὴν σχετικὴν τοπικὴν λαϊκὴν ὀνοματολογίαν, ὡς καὶ σχεδιάσματα καὶ

φωτογραφίας) Ἀρχότερον. ἐπέλεγον. τὰ χάρτεον. ἑνὸς. κα-
 σανίων (ὡδάν. καλαύγια) ἐπέλεγον. τοῦτο διὰ τῶν προδῶν. καὶ ἐπε-
 ναι. ἐν. συνεχεία. τὰ χάρτεον. διὰ εὐρκαταί. τὰ δηρίον. ἐκ. τῶν.
 προτέρων τετοιοθέτου εἰς τὰ κασσόνια.

Γ. ἈΛΩΝΙΣΜΟΣ

- α. 1) Μεταφορὰ τῶν δεματιῶν πρὸς ἄλωνισμόν. Συνεκεντρώνοντο
 πρὸς τοῦτο ἐπὶ τόπου εἰς τὸ χωράφι ἢ μετεφέροντο εἰς ἄλλην
 θέσιν, π.χ. εἰς τὸ ἄλώνι, εἰς τὴν αὐλήν τοῦ σπιτιοῦ κτλ.
 Συνέκεντρωνοντο
 Στα. ἄλωνια. τὰ. ἀηρία. ἐνρίσκοντο. εἰς. τὴν..
 θέσιν. ... ἐκ. περιφέρεια. ... τοῦ. χωρίου.

- 2) Πῶς καλεῖται ὁ χώρος ὅπου τοποθετοῦνται τὰ πρὸς ἄλωνισμόν
 δεμάτια. Εἰς τινὰς τόπους λέγεται: θεμωνοστάσι, θεμωνιά,
 θεμωνιάστρα, κλπ. Πῶς γίνεται ἡ τοποθέτησις εἰς σωρόν;
 Ὑπάρχει καθωρισμένος τρόπος τοποθέτησεως; Ὁ χώρος..
 ἑκαλεῖται. θεμωνιά. ἡ τοποθέτησις. ἐγίνετο. κυκλικῶς
 ἀρχίζοντας. ἀπὸ. τοῦ. κέντρο.

- 3) Ὑπῆρχεν ἀνέκαθεν εἰς τὸν τόπον σας ἄλώνι διὰ τὸν ἄλωνι-
 σμόν τῶν δημητριακῶν; Μήπως ἐγίνετο παλαιότερον ὁ χωρι-
 σμός τοῦ καρποῦ (τοῦ γεννήματος) ἀπὸ τὰ ἄχυρα εἰς ἄλλον
 χώρον, δηλ. ὅχι εἰς τὸ ἄλώνι;
 Ὑπῆρχεν. Ὁ. χωρισμός. τοῦ. καρποῦ. ἀπὸ. τὰ. ἄχυρα
 ἐγίνετο. εἰς. τὸ. ἴδιον. μέρος.

- 4) Ποῦ κατεσκευάζετο (ἢ κατασκευάζεται) τὸ ἄλώνι. Ἐντὸς τοῦ
 συνοικισμοῦ, εἰς τὴν αὐλήν τῆς οἰκίας ἢ ἔξω τοῦ χωρίου; Εἰς
 ποίαν θέσιν;
 ἔβωθεν. τοῦ. χωρίου. εἰς. τὴν. Περιφέρεια (μέριον)

- 5) Τὸ ἀλώνι ἀνήκει εἰς μίαν μόνον οἰκογένειαν ἢ εἰς περισσότερας ; ἔαν τοῦτο ἀνήκη εἰς πολλὰς οἰκογενείας, πῶς γίνεται ἡ χρῆσις του, δηλ. με ποίαν σειρὰν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ;

..Τὸ.. ἀλώνι.. ἀνήκε.. εἰς.. μίαν.. μόνον.. οἰκογένειαν..
(.....)

- 6) Ἀπὸ πότε ἄρχεται τὸ ἀλώνισμα καὶ πότε λήγει ;

..Ἀπὸ.. τοῦ.. Ἰουνίου.. ἕως.. Ἀρχαῖς.. Ἀυγούστου.....

- 7) Εἶδη ἀλωνιῶν (ἀναλόγως τῆς κατασκευῆς των)· π.χ. χωματάλωνο (με δάπεδον ἐκ χώματος)· πετράλωνο (με δάπεδον ἐστρωμένον με πλάκες).

(Περιγράψατε τὴν κατασκευὴν ἐκάστου καὶ παραθέσατε σχέδιασμα ἢ φωτογραφίαν αὐτοῦ) ..Χωματάλωνα.....

Ἐξυκαν.. τὸ.. ἑδάφος.. με.. τὸ.. πτύον.. (ξυστήρι)..

..καθαρίζαι.. τοῦτο.. καὶ.. τοποθετοῦν.. τὰ.. δερμάτια..

- 8) Πῶς ἐπισκευάζεται τὸ ἀλώνι ἐκαστον ἔτος πρὸ τῆς ἐναρξεως τοῦ ἀλωνισμοῦ· (π.χ. τοῦ χωματάλωνου : καθαρισμὸς αὐτοῦ καὶ ἐπάλειψις τοῦ δαπέδου καὶ τοῦ γύρω τοιχώματος, ὅπου ὑπάρχει, με πηλὸν ἐκ χώματος ἢ συνήθως διὰ μείγματος κόπρου βοῶν καὶ ἀχύρων)· Ἡ.. ἑξηλεκτή.. τοῦ.. ἀλωνιοῦ.. ἐκρίνετο.. με...

..εἰδερένιο.. φτυάρι.. (.....) διὰ.. τοῦ.. ὀπταίου.. ἔξυκαν..

..τὰ.. ἀλώνι.. καὶ.. ἐν.. συνεχείᾳ.. διὰ.. μείγματος.. κόπρου

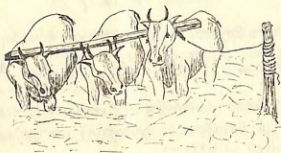
..βοῶν.. καὶ.. ἀχύρων.. ἐπάλειπον.. τοῦτο.....

- 9) Ἡ ὥς ἄνω προετοιμασία τοῦ ἀλωνιοῦ καὶ ἡ ἐναρξις τοῦ ἀλωνισμοῦ γίνεται ὠρισμένην ἡμέραν καὶ ὥραν ; ...? Ὁχι.....

.....
.....

- 10) Πῶς γίνεται ἡ τοποθέτησις εἰς τὸ ἀλώνι τῶν δερματιῶν, ὅπου ὑπάρχει ἀλωνόστυλος, ὥς καὶ τὸ ἀπλωμα τῶν σταχύων πρὸς ἀλω-

νισμόν; Περιγράψατε τὸν τρόπον τοῦτον ἢ οἷονδήποτε ἄλλον.
 Ἐποπαθέσαν. καὶ δεμάτια. κυκλικῶς. ἀπὸ τοῦ κέντρου, ἔλυνον
 καῖτα. καὶ. ἀνεμείγνυσαν. αὐτά.....

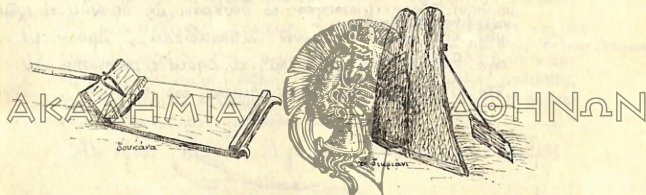
11) Πῶς γίνεται τὸ ἄλωνισμα τῶν σταχύων διὰ τῆς χρησιμοποιοῦ-
 ῆσεως ζώων (βοῶν, ἵππων κλπ.).

α) Ἄλωνισμα πρὸς ἀγχινοποίησιν τῶν σταχύων διὰ τῆς καταπατή-
 σεως αὐτῶν ὑπὸ περιφερομένων ζώων (βοῶν, ἵππων κλπ.).
 Πολλαχοῦ τοποθετεῖται πρὸς τοῦτο καθέτως εἰς τὸ μέσον τοῦ ἄλων-
 ἰοῦ ξύλινος στῦλος, ἄνωθεν δύο μέτρα (καλούμενος στηγερός,
 στρούλουργας, δονκάνη, βουκάνη κ.ἄ.), ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἐξαρτῶν-
 ται σχοινία, ὡς εἰς τὸ ἀνωτέρω σχεδιαγράφημα, διὰ νὰ συγκρατοῦν-
 ται ἀπὸ τὸ ἕτερον ἄκρον τῶν τῶν ζῶα, ὥστε νὰ περιφέρωνται κυκλι-
 κῶς, «νὰ ἔρχονται γῦρες», καὶ οὕτω νὰ κόβουν τὰ στάχυα.....
 .τὰ ἄλωνι. αἶμα. καὶ. σταχύων. γένετο. διὰ. ζῶων. (βοῶν. ἢ.
 ἄλλων). καὶ. ὁροῖα. ἔβουρον. ἐν. «δονκάνη». κυκλικῶς.
 δαδγαυμένα. ὑπὸ. τοῦ. ἄλωνιστοῦ. καὶ. ὅχι. προσδεσμένα.
 εἰς. τὸ. μέσον. ἀπὸ. ξύλινου. στύλου.....

β) Πῶς ζεύονται οἱ βόες, τὰ ἄλογα κλπ. διὰ τὸν τρόπον τοῦτον τοῦ
 ἄλωνισμού. Πῶς συνδέεται τὸ σχοινὶ ἀπὸ τὸν κάθετον ἄλωνό-
 στυλον μὲ τὰ ζῶα; (Εἰς τινὰς τόπους δένεται τὸ σχοινὶ εἰς θηλειάς,
 αἱ ὁποῖαι περιβάλλουν τὸν λαιμόν τῶν ζώων. Εἰς ἄλλους τόπους
 εἰς τὸ ἄλωνισμα διὰ τοῦ τρόπου τούτου δὲν ὑπάρχει στῦλος εἰς τὸ
 μέσον τοῦ ἄλωνιοῦ. Τὰ ἄλωνίζοντα ζῶα περιφέρονται συνδεδε-
 μένα εἰς σειρὰν διὰ σχοινίου, τὸ ὁποῖον σχηματίζει θηλειὰς περὶ τὸν
 λαιμόν ἐκάστου ζώου. Περιγράψατε ὅπου ὑπῆρχεν (ἢ διατηρεῖται
 ἀκόμη) ἄλωνισμός κατὰ τὸν ἓνα ἢ τὸν ἄλλον τρόπον, παραθέτον-

τες καὶ σχετικὰς φωτογραφίας ἢ ἰχνογραφήματα). Ταῦτα ἄλωνα-
 ἰστικά... ἴσα ἔφερον. καὶ ἴδιο. συρό. πού' ἐχρησιμοποίησαν
 καὶ διὰ... τοῦ ὄργαμα. (εχ. 2. αἰ. 6.) μετὰ τὴν διαφορὰν. ὅτι
 ἐπὶ... ἀλωνίσμα. ἔκρυον. ἐν. «δοκάνη».....

- γ) Ποῦ ἀντὶ τοῦ ἀλωνισμοῦ διὰ τῶν ποδῶν χρησιμοποιεῖται καὶ μη-
 χανικὸν ἀλωνιστικὸν μέσον· π. χ. χονδρὴ ἐπιμήκης σανὶ εἰς
 ἓν τεμάχιον ἢ δύο, προσαρμοζόμενα. Αὕτη ὠπλισμένη εἰς τὴν κάτω
 ἐπιφάνειαν διὰ κοπτερῶν μεταλλίνων ἐλασμάτων ἢ ἀποσχίδων
 σκληροῦ λίθου ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ζυγοῦ ἐξευγμένων ζώων, σύρεται
 δ' οὕτω κυκλικῶς ἐντὸς τοῦ ἀλωνίου ἐπὶ τῶν ἐστρωμένων σταχύων
 διὰ τὸν ἀλωνισμόν των.

Σημειώσατε, ἂν ἀπαντᾷ εἰς τὸν τόπον σας τὸ ἀλωνιστικὸν τοῦτο
 μηχανήμα ἢ ἄλλο τι, τὸ ὄνομα αὐτοῦ (π. χ. δουκάνη, δικριάνη,
 βωλόσυρος), περὶ τῆς κατασκευῆς του, τὸ σχῆμα καὶ τὰς συνήθεις
 διαστάσεις. Ἀπὸ ποῦ τὸ ἐπρομηθεύοντο παλαιότερον καὶ σήμε-
 ρον. Ἐπίσης πῶς γίνεται ἡ χρῆσις του καὶ διὰ ποῖα δημητρι-
 ακά. Ἠλωνίζοντο (ἢ ἀλωνίζονται) ὅλα τὰ δημητριακά μετ' ἀλωνι-
 στικὸν μηχανήμα; Μήπως π.χ. ἡ κριθὴ καὶ τὰ ὄσπρια (κουκκιά,
 ρεβίθια κ.ἄ.) ἦλωνίζοντο διὰ τῶν ποδῶν ζώων ζευγνυομένων καὶ
 περιφερομένων ἐπὶ τῶν σταχύων τούτων; Εἰς τὸν πόλιν. μαρ-
 τυνηται. ἐν. μηχανήμα. τοῦτο. (ἢ. δοκάνη). τὰ δηρίον. μαρτυρεῖται.
 ὑπὸ. ἐδικτοῦ. τεχνίτου. εἰς. ἐχῆμα. τραπέζιου. 1x1,50 μ.
 ἐξέρχεται. ὑπὸ. τῶν. ζώων. καὶ. ἐχρησιμοποιεῖται. διὰ. ἐπὶ. ἀλωνισμὸν
 ἄλων. τῶν. δημητριακῶν. ὡς. καὶ. ἐν. ὁ. ἐστρώων.....

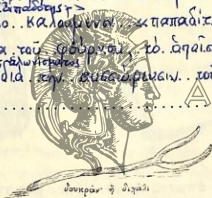
- δ) Ἀπὸ ποίαν ὥραν τῆς ἡμέρας ἀρχίζει ὁ ἀλωνισμός, κατὰ ποίαν δὲ διακόπτεται διὰ τὰ ἐπαναληφθῆ τὴν ἐπομένην. ;

Ὁ. ἀλωνισμός. ἀρχίζει. ὅταν. συγκοθῇ. ἡ ἀραβία. διότι
ἔχει. ὑγρασίαν. ἐνωρίτερον. ἢ. καλαφία. καὶ. δέν. κόπτε-
ται. οὕτω. περίηται. ἐν. λὰς. 8. π.μ. ἀρχίζει. ὁ. ἀλω-
νισμός. διὰ τὰ διακοπῇ. καμμένηφίαν. μίαν. περίηται ὥραν. δι' ἀνα-
παύειν. καὶ. τροφὴν. Τὰ. ἐσπέρας. περίηται. εἰς. ἡ. ὥρα. ὥς. 7.
διακόπτεται. ὁ. ἀλωνισμός.

- 12) Ποία ἄλλα ἀλωνιστικὰ ἐργαλεῖα εἶναι ἐν χρήσει; (Εἰς τινὰς τόπους χρησιμοποιεῖται ἐπίμηκες ξύλον, τὸ ὁποῖον, καλούμενον διχάλι, δικούλι, δουκράνι κλπ., ἔχει τὸ ἄκρον ὀδοντωτὸν ὑπὸ τὴν κατωτέρω μορφήν): Ἐχρησιμοποιοῦται. τὸ. δουκράνι. ὡς. δεικνύει. τὸ. σχῆμα. καὶ. ἐν. ἄλλο. καλαφίαν. «παπαδίτσα», ὅμοιον. μέ. .
τὴν. ξύστρα. τοῦ. φεύρναι. τὸ. ἀραβία. χρησιμοποιοῦν. .
ἐν. τὸ. τέλος. τοῦ. ἀλωνισμοῦ. τοῦ. εἶναι.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

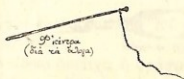
ΑΘΗΝΩΝ

- 13) Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἀλωνισμοῦ ὁ γεωργὸς μὲ τὸ διχάλι ἢ τὸ δικράνι, ἐρχόμενος γύρω εἰς τὸ ἀλώνι, ρίπτει ἐντὸς τοῦ κύκλου τὸν ὁποῖον διαγράφουν τὰ ζῶα ἢ τὸ ἀλωνιστικὸν μηχανήμα τοὺς ἀκό-
πους στάχους ; . Βεβαίως... Ἐπρίη. τὸ. στρώμα. εἰς. τὸ. .
ἀλώνι. νὰ. εἶναι. παχὺ. διὰ. νὰ. μὴν. φθάνῃ. τῇ. δοκάνῃ.
ἐν. τὸ. χῶμα.

- 14) Ἦτο ἐν χρήσει εἰδικὴ ἀλωνόβεργα διὰ τὴν ὁδήγησιν καὶ τὸ κτύ-
πημα τῶν ζώων ; (Ἐν Κρήτῃ λέγεται αὕτη βουκέντρι· ἀλλαχοῦ φ'κέντρα). Πόσον μῆκος εἶχε καὶ ποία ἡ κατασκευὴ της ; (Σχε-
διάσατε τὴν ράβδον αὐτήν). (Βλέπε κατωτέρω εἰκόνα).
Ἐχρησιμοποιοῦτο. ἀλωνόβεργα. ἢ. δοκὰ. ἐκαλεῖται. «ἀβιάλη».
καὶ. εἶχε. μῆκος. . . 1,50. ὥς. 2. μέτρα. Ἦτο. κατεσκευασμένη.
ἐν. ξύλῳ, ἐμπροσθεν. δὲ. ἔθερεν. καρφίον.

- 15) Πώς λέγεται ἡ ἐργασία τοῦ ἀλωνίσματος ἑνὸς ἀπλώματος, δηλ. ἑνὸς στρώματος σταχύων ἐντὸς τοῦ ἀλωνιοῦ. (Ἐν Κρήτῃ καλεῖται δούλα). Πόσαι στρώσεις (δηλ. ἀπλώματα) σίτου, κριθῆς, βρώμης κλπ. ἤλωνίζοντο καθ' ἡμέραν. Ἰεσαλεῖτο... <εὐτρώση>... τοῦ ἀλωνιοῦ... καὶ... ἐν... κοιταῖται... ἦτο. δυνάτον... ν.α. ἀλωνισθῇ... καθ' ἐκάστην.....

- 16) Πώς λέγονται οἱ ἀλωνισθέντες στάχυες, προτοῦ λιχνισθοῦν διὰ νὰ ἀποχωρισθοῦν τὰ ἀχυρά ἀπὸ τὸν καρπὸν ; (ἐν Κρήτῃ : μάλαμα)
οἱ ἀλωνισθέντες... στάχυες... ἐνκαίροντο... <λαμνί>... ἀπό

- 17) Ποιοὶ ἀλωνίζουσι : ὁ ἴδιος ὁ γεωργὸς με ἰδικά του ζῶα ἢ ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν ἀκόμη) εἰδικοὶ ἀλωνισταὶ (ἐν Αἰτωλίᾳ : βαλμάδες, δηλ. τσοπάνηδες, καλούμενοι ἀλωναραῖοι καὶ ἀγωνιάτες), οἱ ὅποιοι εἶχον βοδία ἢ ἄλογα καὶ ἀνελαύσανον τὸν ἀλωνισμόν.....
Ἀλωνίζουσι... οἱ ἴδιοι... αἱ γυναῖκες... καὶ... ἄνδρες...

- 18) Πλὴν τοῦ μέσου τούτου με ζῶα καὶ με ἀλωνιστικὸν ἐργαλεῖον ὑπῆρχον παλαιότερον εἰς χρῆσιν ἄλλα μέσα χωρισμοῦ τοῦ καρποῦ ἀπὸ τοὺς στάχους· π.χ. τὸ κοπάνισμα αὐτῶν με χονδρὸν ξύλον (τὸν κόπανον) ἢ με ἄλλον τρόπον ; (βλ. κατωτέρω ἐν σελ. 26 εἰκόνα).
εἰς μικρὰς... ποδῶνται... ἀσπρίων... ἢ... καὶ... καλαμπόκιον...
ἐχρησιμεποιοῦντο... ὁ... κόπανος...

- 19) Ὁ κόπανος οὗτος πῶς ἐλέγετο· ἐκ ποίου ξύλου κατεσκευάζετο· πόσον μῆκος καὶ πᾶχος εἶχε καὶ ποῖον τὸ σχῆμά του ;
Ὁ κόπανος... κατεσκευάζετο... ἀπὸ... <φτελιά> ἢ <καρχαρία>...
καὶ εἶχε... πᾶχος... ὡς... τὸ χέρι...

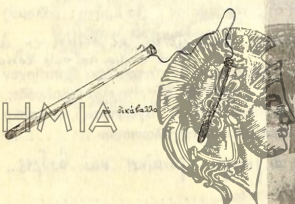
- 20) Τὸ κοπάνισμα τῶν σταχύων ἐγένετο εἰς τὸ ἄλώνι ἢ εἰς τὴν αὐλήν;
Διὰ ποῖα δημητριακὰ ἐγένετο (ἢ γίνεται) χρῆσις τοῦ κοπάνου;
(π.χ. φακῆς, ρεβιθιῶν κλπ.). Τὸ κοπάνισμα. ἑλαχίστων...
παραγερῶν. ἐγένετο. ἐν τῇ αὐλῇ......

κόπανος στρογγυλός

ξύλο καμπύλον τὰ το κοπάνισμα
μικροῦ αὐτῶν δημητριακῶν...

‘Υπὸ πόσων καὶ ποίων προσώπων ἐγένετο· μόνον ὑπὸ τῶν μελῶν
τῆς οἰκογενείας ἢ καὶ συγγενῶν ; Ἀνελάμβανον τὸ ἔργον τοῦτο
ἄλλα πρόσωπα ἐπ’ ἀμοιβῇ ; Πῶς ἐκαλοῦντο τὰ πρόσωπα αὐτά ;
Πῶς ἐγένετο τὸ κοπάνισμα τοῦτο διὰ τὰ δημητριακὰ μεγάλων
παραγωγῶν ; ἐν τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας ἢ καὶ
συγγενῶν. ἢ ἀλλήλων ἐξυπηρέτησις. ὡς νομάζομεν « μεντάει ».
.....
.....

- 21) Ποῦ ἐτοποθετοῦντο (ἐξηπλοῦντο) οἱ στάχυες διὰ τὸ κοπάνισμα.
Ἐγένετο τοῦτο ἀπ’ εὐθείας ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἢ ἐπὶ ξύλου ; Πόσαι
στρώσεις (δηλ. ἀπλώματα) σταχύων ἐκοπανίζοντο τὴν ἡμέραν ;
Τὸ κοπάνισμα ἀπέβλεπε μόνον εἰς τὸν χωρισμὸν τοῦ καρποῦ ἢ

καὶ εἰς τὴν ἀχυροποίησιν τῶν σταχύων ; (Περιγράψατε λεπτομερῶς τὸν τρόπον τοῦτον χωρισμοῦ τοῦ καρποῦ ἀπὸ τοῦς στάχους, παραθέτοντες σχεδιαγραφήματα ἢ φωτογραφίας)

Ἐταποδεχόμενα . Διδ. ἐδδελ. α. γ. κ. καὶ . Ἐδδελ. α. γ. κ. καὶ .
 Ἐκολληθῆναι . μὲν . διὰ . τὸν . χωρισμὸν . τοῦ . καρποῦ .

22) Κατὰ τὸ ἀλώνισμα διὰ τῶν ζώων, ὡς ἐπίσης καὶ διὰ τοῦ κοπάνου, ἐτραγουδοῦντο τραγούδια ; Ἐάν ναί, ποῖα ;

Κατὰ τὸ κοπάνισμα μήπως ἐλέγοντο εἰδικὰ δίστιχα ἢ φράσεις διὰ τὸν συντονισμόν τοῦ ρυθμοῦ τῆς ἐργασίας ; . . . Κατὰ . . . τὸ . ἀλώνισμα .

Ἐλέγετο . . . καὶ . τραγούδι . . . μιὰ . πέρδικα . , μιὰ . θέρδικα .
 . μιὰ . Λαρίσινη . τραγούδι . . . > > . . .

23) Πότε τὸ πρῶτον ἐγίνετο χρῆσις ἀλωνιστικῆς μηχανῆς εἰς τὸν τόπον σας.

Ποῖος τὴν ἐπρομηθεύθη (πρόσωπον, συνεταιρισμός κλπ.). (Περιγράψατε τὸν τρόπον λειτουργίας αὐτῆς) . . . Ἡ χρήση ἀλωνιστικῆς μηχανῆς ἐγένετο . . . καὶ . . . τοῦ . 1930 . . . Ἡ χρήση αὐτῆς ἐγένετο ἀπὸ . τῶν .

β'. Λίχνισμα

1) Πῶς λέγονται οἱ ἀλωνισμένοι στάχυες, ἐτοίμασμένοι διὰ τὸ λίχνισμα (ἐν Αἰτωλίᾳ : λειῶμα, ἐν Κρήτῃ : μάλαμα). Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον σωρεῖται

τὸ λειῶμα διὰ τὸ λίχνισμα ; πῶς λέγεται τοῦτο ; (εἰς Κρήτην : θρινάκι, εἰς Αἰτωλίαν καὶ Πελοπόννησον : δικριάνι, ἀλλαχοῦ : δικριγιάνι)

καὶ ποῖον τὸ σχῆμα αὐτοῦ. Αἱ ἀλωνιζόμεναι στάχυες λέγονται «λαμνί»

καὶ σωρεῖνται . . . μετὰ τὸν «θύρη» . . . ἕνα ζύλον χυριστὸν . . . πρὸς ὁρὴν

τεύρεται . ὅθι . κῶν . τῶν . μετὰ χαικία . ἀπὸ τῶν τυχόν . κατῶν .

περιμῆξιν . τὸν . ἀναπομείναντα . . . καρπὸν . . . μετὰ τὴν «παρὰδίσαν»

ηλατεῖα . σάνιδα . στρυμμένη . ἀπὸ μίαν . μακρὰν . ράβδον . . .

τοῦ δικριανίου (ἐξ Αἰτωλίας)

τοῦ δικριανίου (ἐξ Αἰτωλίας)

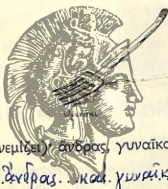
τοῦ δικριανίου (ἐξ Αἰτωλίας)

Ὁ σχηματιζόμενος σωρὸς ἔχει σχῆμα στρογγύλον ἢ ἐπίμηκες ;
 Προτοῦ ἀρχίσῃ τὸ λίχνισμα (ἀνέμισμα) πρὸς ἀποχωρισμὸν τοῦ ἀχύρου

ἀπὸ τὸν καρπὸν, καρφώνεται τι ἐπάνω εἰς τὸν σωρόν ; Μήπως μα-
χαίρι, τὸ θρινάκι ἢ ἄλλο τι ; Τί λέγεται κατὰ τὴν πράξιν ταύτην
καὶ πρὸς ποῖον σκοπὸν γίνεται τὸ ἔθιμον τοῦτο. Ὁ σχηματίζμενος
εὐράς. ἔχει.. σχῆμα ἐπίμηκες. περὶ πον. 10 μέτρα. ἔπι. τοῦ..
εὐροῦ. ἔκαρφυνετο. ἔνα. <<καρπολόγι>> καὶ ἔνα <<φονέει>>
διὰ πλουσίαν. ἐκεσθίαν. καὶ ἀποφυγὴν. βασκανίας.....

- 2) Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον γίνεται τὸ ἀνέμισμα ; (Πῶς λέγεται τοῦτο :
φτυάρι, θρινάκι ; Ἰχνογραφήσατε τοῦτο.. τὸ ἀνέμισμα γίνεται
μέ. τοῦ <<καρπολόγι>> ὡς. τοῦτο. εἰκονίζεται. κατωτέρω....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

- 3) Ποῖος λιχνῶ (ἀνέμιξαι) ἄνδρας, γυναῖκα· εἰδικὸς λιχνιστὴς ἐπ' ἀμοιβῇ ;
Λιχνῶ. καὶ. ἄνδρας. καὶ. γυναῖκα... διὰ τὴν ἀποχρένεια...

- 4) Πῶς λέγονται τὰ χονδρά τεμάχια τῶν σταχύων, τὰ ὅποια μετὰ τὸ
λίχνισμα παραμένουν μετὰ τοῦ καρποῦ (εἰς τινὰς τόπους καλοῦν-
ται : κότυλοι, κόμπια). Πῶς ἀποχωρίζεται ὁ καρπὸς ἀπὸ τοὺς κον-
τύλους ἢ τὰ κόμπια ; Ποῦ συνηθίζεται νὰ γίνεται δεῦτερον ἀλῶ-
νισμα διὰ τῶν ποδῶν τῶν ζώων, ὥστε νὰ ἀποφλοιωθῇ ὁ σῖτος κλπ ;
Ἰσχομάστο. <<κόπιαλα>> καὶ. ὁ. καρπὸς. ἐξ. αὐτῶν. ἀπε-
χωρίσθη. μέ. τὸν. κόπανον. Δεύτερον. ἀλῶνισμα. δι. αὐτά.
ὅν. ἐγένετο.....

- 5) Πῶς γίνεται ἡ ζεύξις τῶν ζώων διὰ τὸ δεῦτερον, ὡς ἀνωτέρω, ἀλῶ-
νισμα ; Ποῦ ἀπαντᾷται τὸ ἀλῶνισμα τοῦτο· πῶς λέγεται ; (Ἐν

Κρήτη: ξεβαβούλισμα καὶ καρπολώνεμα)· διὰ ποῖα δημητριακὰ συν-
ηθίζεται τοῦτο

. Δέν.. διηαντάται.. εἰς.. τὸν.. τόπον.. μας.. δεύτερον.. ἀλώνεμα..

- 6) Ἀφοῦ διὰ τοῦ λιχνίσματος (ἀνεμίσματος) ἀποχωρισθοῦν τὰ ἄχυρα,
πῶς γίνεται ἡ διαλογή τοῦ καρποῦ ἀπὸ τὰ μετ' αὐτοῦ παραμείναντα
χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχύων (τοὺς κοντύλους, κόμπια κ.ἄ.) ;

Ἡ.. διαλογή.. τοῦ.. καρποῦ.. ἀπενευχάνεται.. μὲ.. τὸ.. δριμόνι..
Γίνεται.. καὶ.. ὑπὸ.. βυναικὸς.. διὰ.. σαρώθρου, ἢ.. αἰνέθως
δριμονίζεται.. πρὸς.. καλύτερον.. καθαρισμὸν..

Γίνεται τοῦτο κατὰ τὸ ἀνέμισμα, ἀπομακρυνομένων τῶν ξένων αὐτῶν
ὕλων ὑπὸ γυναικὸς διὰ σαρώθρου, ἢ δι' αἰνέων μέσων, ὡς π.χ. κοσκί-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

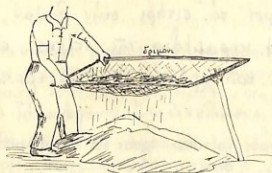
ΑΘΗΝΩΝ

κόσκινον ἢ σαλὶν δριμόνι

κόσκινον ἢ ἀριμόνι

δριμόνι

νων μὲ ὅπας διαφόρων μεγεθῶν π.χ. μὲ τὸ κόσκινον τὸ καλούμενον
κατὰ τόπους : βολίστρης, δριμόνι, δριμόνι, δριμόνι, δριμόνι κλπ.

(Περιγράψατε λεπτομερῶς τοὺς ἐν χρήσει παλαιότερον (ἢ καὶ σήμερον) τρόπους χωρισμοῦ τῶν κόκκων τῶν δημητριακῶν ἀπὸ τὰ ἄχυρα καὶ τὰς ἄλλας ὕλας. Ἰχνογραφήσατε δὲ ἢ παραθέσατε φωτογραφίας τῶν ἐν χρήσει ἐργαλείων καὶ σκευῶν)

Ο. Διαχωρισμός... τῶν κόκκων... ἀπὸ τὰ ἄχυρα γίνεται μετὰ...
 τὰ «ἀριμόνι»... Συνήθως... τὴν... ἐργασίαν... ταύτην...
 γεκτελοῦν... δύο μέλη... τῆς... διμοχονείας.....

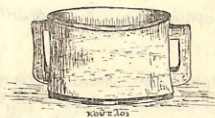
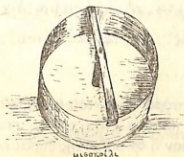
- 7) Ὄταν ἐτοιμασθῇ, ὡς ἀνωτέρω, ὁ καρπὸς σχηματίζεται εἰς σωρόν; Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον σωρεύεται; Χαράσσεται ἐπὶ τοῦ σωροῦ σταυροί; Πῶς χαράσσεται καὶ ποία ἡ μορφή του. Μήπως ἐμπηγνύεται κατόπιν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ σωροῦ τὸ ἐργαλεῖον τοῦ λιχνίσματος (θρινάκι, φτυάρι), ἐπακολουθεῖ δὲ καὶ προσκύνησις καὶ ἀσπασμός τοῦ σωροῦ ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ; Οὐ καρπὸς... ἀχῆται...
 εἰς σωρόν... Σωρεύεται μετὰ φτυάρι... ἐμπηγνύεται
 κατόπιν... τοῦ σωροῦ... τὰ καρπολόγια... καὶ... εἰς
 αἰθῆρα.....

- 8) Ἀλλὰ εἴθιμα προτοῦ νὰ μεταφερθῇ ὁ καρπὸς (σίτος, κριθή κλπ.) εἰς τὴν ἀποθήκην.

«Ὁταν... μετέφερον... τὸ... εἰς... εἰς... εἰς... εἰς... εἰς...
 «φριχτοὶ... εἰς... κεραμίδια... τῆς... εἰς... εἰς... μετὰ...
 εὐχὴν... <... κοῦ... χράνου... περὶ... >.....

- γ'.1) Ποῖαι ὀφείλαι πρὸς τρίτους ἔπρεπε νὰ καταβληθοῦν εἰς εἶδος ἀμέσως εἰς τὸ ἀλώνι; π.χ. ἡ δεκάτη, κοινῶς δεκάτισμα. Ποία ἦτο ἡ συνήθεια. Ἦρχετο ὁ δεκατιστὴς εἰς τὸ ἀλώνι; Μὲ ποῖον μέτρον (δοχεῖον) ἐγίνετο ἡ μέτρησις τοῦ σίτου, τῆς κριθῆς κλπ., διὰ τὴν εἰπραξιν ὑπὸ τοῦ δεκατιστοῦ τοῦ «δεκάτου». (Σημειώσατε τὸ ὄνομα τοῦ μετρητοῦ, τὴν

χωρητικότητα του εἰς ὀκάδας, εἰς κοιλὰ κλπ., παραθέσατε δὲ καὶ ἰχνο-
γράφημα αὐτοῦ βλ. κατωτέρω σχετικᾶς εἰκόνας). *Τὸ ὁ μέτρον. μετρήσει*
τῶ. αἴτου. καὶ καταβολῆς. ἀφ' ἧς. ἡρκε. τὸ. ἀφέντη. ἐγένετο. μετ' αὐτὸ. ἀφ' ἧς. κί.
Τὸ. ἀφ' ἧς. κί. ἦτο. 20. ὀκάδας. καὶ ἐγένετο. ἀπὸ. 2. κοινῆς. αἴτου. . . Τὸ
« κοινῆς. αἴτου. » ἔστι. 2. κοινῆς. αἴτου. κατωτέρω. ἐξήγητος.

2) Ποῖα ἄλλα βάρη κατεβάλλοντο εἰς εἶδος εἰς τὸ ἄλωνι ;

- α) τὸ παπαδιατικόν,
β) τὸ ἀγροφυλακιάτικο,

γ) τὸ γυφτιάτικο,
δ) τὸ ἀλωνιάτικο κλπ.

Σημειώσατε τὰ ἐν χρήσει παλαιότερον μέτρα τῶν δημοτικῶν (ὄνομα,
χωρητικότης, σχῆμα, καὶ παραθέσατε ἰχνογραφήματα ἢ φωτο-
γραφίας αὐτῶν) *Δὲν. κατεβάλλοντο. εἰς. τὸ. ἄλωνι. ἀλλὰ. .*
ἀπὸ. τὴν. οἰκίαν. ἔστειλαν. τὸ. ἀγροφυλακιάτικο. καὶ. τὸ.
παπαδιατικόν. τὸ. ὅποσον. ἦτο. ἀνάλογοι. μετ' αὐτὸ. ψυχρῆς. δη.
μετ' αὐτὸ. ἀποφα. κῆς. κῆς. οἰκογενείας.

3) Ποῦ ἀπεθηκεύετο κατόπιν ἡ παραγωγή (ὁ καρπὸς) ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ
ἐντὸς τῆς οἰκίας (εἰς ποῖα δοχεῖα) ἢ εἰς ἀγρούς ἐντὸς εἰδικῶν λάκ-
κων ; (Σημειώσατε λεπτομερῶς εἰς ἐκάστην περίπτωσιν τὰς σχετι-
κὰς συνηθείας) *Τὸ. « ἀφέντικόν. » ἀπεθηκεν. τὴν. παραγωγήν. εἰς*
μεγάλαν. ἀποθήκην. αἱ. δὲ. ἀγροκαί. εἰς. τὰς. οἰκίας. τῶν, εἰς.
ἐν. τῶν. δωμάτων. τῶν. . Δὲν. εἶχον. ἰδιαιτέρως. ἀποθήκας. .

4) Τὸ ἄχυρον ποῦ ἀπεθηκεύετο. Εἰς ἀποθήκην (ἀχυρῶνα) ἐντὸς τοῦ
χωρίου ἢ εἰς τὸν ἀγρὸν καὶ παρὰ τὸ ἄλωνι. Πῶς ἐγένετο ἡ ἀποθή-

κευσις εἰς τὴν ὑπαιθρον ; Ἡ . ἀποθήκῃς . . τοῦ ἀγύρου . συνήθως
 γίνετο . . εἰς . τὴν ὑπαιθρον . . καὶ πληθεῖν . τῆς . διπλῆς . τιμῆς . εἰς .
 σχῆμα . θημωνίας . ἢ ἐξ . «λαφῆς» . καὶ . καὶ . ξεκρηφῶν . ἢ . καλάρια
 καὶ «βάσια»

- 5) Πῶς ἐγίνετο (ἢ γίνεται) ἡ διαλογή τοῦ σπόρου. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ
 θηρισμοῦ ἀπὸ τοὺς καλυτέρους στάχυς ἢ μετὰ τὸ ἀλώνισμα ; . . .
 Ἡ . διαλογή . τοῦ . σπόρου . γίνετο . μετὰ . τοῦ . ἀλώνισμα . διχνοῦμα .
 δριμύνισμα . . διὰ . κοσκινίσματος . . μετὰ . τοῦ . κόσκινου

- 6) Μήπως ὅπου γίνεται ἡ διαλογή τοῦ σπόρου πρὸ τοῦ θηρισμοῦ κατα-
 σκευάζεται τότε ἢ μετὰ τὸν θηρισμὸν πλέγμα (πλεκτὴ) ἐκ σταχυῶν,
 τὸ ὅποιον ἀναρτᾶται εἰς τὸ εἰκονοστάσιον ἢ ὀπισθεν τῆς θύρας κλπ ; . .

Εἰς . καὶ . κόρον . μας . ἢ . πλεκτὴ . κατασκευάζει . μετὰ . τοῦ .
 λαϊοῦ . . καὶ . ἀναρτᾶται . εἰς . τὸ . εἰκονοστάσιον . καὶ . ὅπου .
 εἰς . θύρας .

Πῶς λέγεται ἡ πλεκτὴ αὕτη ; Ποῖον τὸ σχῆμα τῆς τοῦ φυλάσσεται
 πρὸς ποῖον σκοπὸν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ; Ἡ πλεκτὴ αὕτη . . .

σχῆμα . . σταυροῦ . φυλάσσεται . εἰς . τὸ . εἰκονοστάσιον . . ἐπὶ .
 ἔν ἔτος ἕως ὅτου ἀνακωδῇ ἀπὸ αὐτῆς .

Δ'. ΕΤΗΣΙΑΙ ΠΥΡΑΙ

- α'. 1) Κατὰ ποίας ἡμέρας τοῦ ἔτους λαμβάνει χώραν κατ' ἔθιμον εἰς τὸν
 τόπον σας ἀναμμα φωτιᾶς εἰς τὸ ὑπαιθρον. (Π.χ. παραμονὴ Χριστου-
 γέννων, ἑσπέρas 23 Ἰουνίου (Κληδόνου), Ἀποκριές, πρώτη Μαρ-
 τίου, Πάσχα (κάψιμο τοῦ Ἰούδα), ἑσπέρas τῆς 31 Αὐγούστου κλπ.)

Εἰς . τὴν . εὐχρον . ὁδὸν . . ξεραχματοποιεῖται . .
 κατὰ . . φωτιᾶς . . εἰς . τοῦ . ὑπαιθρον
 Δὲν . ἀνακωδῇ . γενναῦτα . . τοῦ . ἔθιμον . τοῦτο .

Εἰς ποίας ἡμέρας, ποῖαν ὥραν καὶ εἰς ποῖον μέρος ;

2) Πώς λέγεται ή φωτιά αὐτή ; (π.χ. φανός, ἀφανός κλπ.).....

β'. 1) Ποιοι ἀνάπτουν τήν πυράν· παιδιά, ήλικιωμένοι, ποῖος ἄλλος ;....

2) Ποῖος ή ποιοι συλλέγουν τὰ ξύλα, θάμνους κλπ. διά τήν πυράν.
Τὰ κλέπτουν ; "Αν ναι, ἀπό ποῖον μέρος ;

3) Πώς γίνεται ή συγκέντρωσίς των. (Περιγράψατε λεπτομερώς)

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

γ'. Ποιαι αἱ συνήθειαι εἰς κάθε τόπον διά κάθε πυράν ;

1) Προσευχαί, διάφοροι ἐπικλήσεις, ξόρκια, ἄσματα, κρότοι, θόρυβος.
Καταγράψατε τὰ σχετικὰ κείμενα

2) Πηδήματα, χοροί γύρω ἀπό τήν πυράν. (Περιγραφή λεπτομερής)

- 3) Τί καίονται εἰς τὰς πυρὰς αὐτάς· (κάψιμον τροχοῦ ἀμάξης, λουλουδιῶν τοῦ Μάρτη, τοῦ στεφάνου τῆς Πρωτομαγιάς κλπ.)

.....
.....
.....
.....

- 4) Καίονται (ἢ ἐκαίοντο) ὁμοιώματα· π.χ. κατὰ τὸ Πάσχα ὁμοίωμα τοῦ 'Ιούδα· (περιγράψατε λεπτομερῶς)

.....
.....
.....

- 5) Παραθέσατε λεπτομερῆ περιγραφὴν τοῦ ἐθίμου εἰς τὸν τόπον σας

.....
.....
.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Λαογραφική
μελέτη

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Έμπεςός Βάλτου Αίτωλ/νίας, 1975

Ἡ νεροτρουβιά

"Όταν βγάλουν "τοῦ σχ'τι" ἀπ' τοῦν ἀργαλειό
τό πηγαίνουν στή νεροτρουβιά, γιά νά βγάλη χνου-
δι. Στή νεροτρουβιά πηγαίνουν τά "χοντροσκοῦτια"
μαντανίες, ἀπλάσια, βελώντζες, σαῖσματα, κάπες
κ.λ.π. ἐκτός ἀπ' τό γερῶμα.

Ἡ νεροτρουβιά ἔχει τό σχῆμα κώνου μέ τήν κο-
ρυφή πρός τό κάτω καί γύρω-γύρω ἔχει δοῦγες
καλά στεριωμένους, ὅσοι πέφτει τό νερό ἀπό κἀνα-
λη ὅπως στό μύλο μέ πίεση καί συνεχῶς τά ροῦχα
γυρίζουν μέσα στό νερό.

Δέν γερίζει ποτέ νερό γιάτί σ' ἐνα ὀρισμένο ὕψος
ὑπάρχουν ἀνοίγματα καί φεύγει

(βλ. σχετ. φωτ. σελ. 173)

"Αν τά ροῦχα τά ἀφήσουν περισσότερο ἀπό ὅσο
πρέπει γίνονται πολύ χοντρά "μπαίνουν πουλό".
Στόν Ἐμπέςό ὑπῆρχε πρὶν ἀπὸ 15 χρόνια νεροτρου-
βιά καθὼς καί μαντάνι, τοῦ Ταξιάρχη, Χασκόντα ἢ
Κουτσιαφτόπουλο καί τάφηκε μόνος σήμερα δέν
ὑπάρχει.

Λεπτομερής
λαογραφική μελέτη
περί
τοῦ ἐν γένει γεωργικοῦ βίου

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ὑπὸ τῆς διδασκαλίας
Μαρίας Γ. Παπαντωνίου

Πετρόπορος Τρικάλων

Φεβρουάριος - Μάρτιος
1970

οἰκογένεια καὶ ἀνόμη ἔκαμον "μεντάτι" μέ συγγενεῖς ἢ ὁμοχωρίους των.

"Όταν μιά ομάδα θεριστῶν ἐθέριζε κατὰ σειράν (λωρίδες τοῦ χωραφιοῦ) ὁ καθείς μόνος του ἀπέθετε τὰ δράγματα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καὶ ὅταν ἐτελείωνεν τὰ ἔδενεν εἰς δεμάτια. Ἄλλοτε πάλι εἷς ἀπὸ τὴν ομάδα δέν ἐθέριζεν ἀλλὰ ἀμιολουθῶντας τοὺς ἄλλους ἔδενε τίς "χεριές" σέ δέματα. Τὰ δράγματα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἐτοποθετοῦντο τρία ὁμοῦ (τριαριά), αἱ δέ καφαλαὶ τῶν στάχυων εὐρίσκοντο πάντοτε πρὸς τὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν. Δράγματα τοποθετούμενα ὁμοῦ καὶ δυνόμενα ἐκείνῳ τῷ δέματι.

Ἀργότερον καὶ πρὸς τὴν ἐκτύσεως τῶν θεριστικῶν μηχανῶν προσελκίσσοντο καὶ ἐργάται θεριστῶν (μεροκαματιάρηδες) τοὺς ὁποίους ἡμεῖς εἰς εἶδος μετὰ παραχῆς φαγητοῦ τό ὁποῖον ἐκαλεῖτο "ἐκρέα".

Ἐπεὶ ἰδὴ κατὰ τὸν θερισμὸν πολλάκις ἐπληγόνοντο εἰς τὰς χεῖρας, προσέδενον πρὸς προφύλαξιν διαφόρους λωρίδας "χειρότια", εἰς δέ τὴν μέσην τοῦ σώματος περιετύλιγον στάχεις ἐκριζωμένους " γιὰ νάμῃ πονᾷ". Ἐπρόσεχον ἐπίσης καὶ τὴν ἡμέραν πού θά ἤρχιζον τὴν ἐργασίαν τοῦ θερισμοῦ, Ποτέδέν ἤρχιζον Τρίτη ἢ μετὰ τό λάλημα τῆς κουκουβάγιας. Προετίμων τὰς ἡμέρας Δευτέρα, Τετάρτη Πέμπτη καὶ Παρασκευή.

Κατὰ τὸν θερισμὸν ἐτραγουδοῦσαν πολλά τραγού-

μέ τήν ἀπογραφήν τοῦ 1961. "Ολοι οἱ κάτοικοι εἶναι γηγενεῖς καί δέν προῆλθον ἀπό καμμίαν ἄλλην περιοχὴν. Εἶναι οἱ λεγόμενοι "καραγκούνηδες" .

Εἰς τὸ βόρειον ὅπως μέρος τοῦ χωρίου τὸ ἔτος 1945 ἐστεγάσθησαν ὠρισμένοι οἰκογένειαι ὀρεινῆς καταγωγῆς οἱ ὀνομαζόμενοι "βλάχοι", οἱ ὅποιοι ἔζων ἐδῶ ὡς νομάδες. Εἶχον τὰς καλύβας των (τὰ χειμαδιά) πολὺ βορειότερον ἀκόμη, εἰς τὴν θέσιν, συνοικισμός-Παληογαρδίκι, καί ἐκεῖ κατ' ἔτος ἐχειμάζον εἰς τὸν κάμπον. Τὸ 1927 ἠγόρασαν ἓν μεγάλο κτῆμα εἰς τὸ χωρίον Πετρόπορος βορειῶς, ὅπου μετὰ τὸ 1944 ὅτε οἱ Γερμανοὶ ἔκαψαν τὰς καλύβας των, ἐστεγάσθησαν καὶ ἐγκαταστάθησαν ἔκτοτε ὡς μονοπρόκατοι τοῦ χωρίου.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Ὁλόκληρος ἡ περιοχὴ τῆς τοῦ κάμπου ἦτο ἐλώδης ἐλυμαίνετο δέ συνεχῶς ἀπὸ πλημμύρας καί ἐλονοσίαν.... "Ἔσπαζε τὸ χειμῶνα ἡ Σαλαμπριά (ὁ ἰηνεῖος) καί μᾶς ἔπνιγε .. " "Ἡ ζωὴ τῶν κατοίκων εὐρίσκετο εἰς ἀθλίαν κατάστασιν ἡ δέ καλλιεργήσιμος περιοχὴ ἦτο πολὺ μικρὰ ἐν συγκρίσει μὲ τὰστρέμματα πού ἀνῆκαν στό χωρίον." Μόνο στά (ψηλώματα) τοῦ ἐδάφους μπορούσαμε νά καλλιεργήσωμε..." Ὡς ἐκ τούτου ἡ καλλιέργεια εἶχε περιορισθεῖ κυρίως εἰς τὰ καλαμπόκια καί εἰς ὀλίγα σιτάρια.

Τὸ ἔτος 1936-37 ἤρχισαν νά γίνωνται ἀποστραγγι-

στικά έργα εις τήν περιοχήν, αλλά ο πόλεμος τοῦ 1940 ἀνέκοφεν ἢ ἐβράδυνεν σημαντικά ταῦτα, ὥστε σχεδόν ἀπό τῆς 1950 καί ἐντεῦθεν νά πραγματοποιηθῇ κανονική, ὀλοκληρωτική καλλιέργεια τοῦ ἐδάφους, ἥτις συνεχίζεται καί μέχρι σήμερον.

Προτοῦ ἀλλάξῃ μορφή ἡ περιοχή καί ἡ ζωή των, διὰ τῶν ἀποστραγγιστικῶν ἔργων, ἡ κυρία καί πλέον ἀποδοτικωτέρα ἀσχολία τῶν κατοίκων ἦτο ἡ κτηνοτροφία μεγάλων ζώων, δηλαδή, βουβαλιῶν, βοῶν, ἀγελάδων καί ἀλόγων. Εἶχον μέγαλον ἀριθμόν τοιούτων ζώων. Πρόβατα ὑπῆρχον ὀλίγα, καθ' ὅτι ἡ ἀνατολική καί λασπώδης περιοχή

δέν τά εὐνοοῦσε. Ἦσθέντων ἐν τῇ ἀπό κλαμπάτσα (δι-

AKADEHMIA

ΑΘΗΝΩΝ

Τό ἔτος 1912-13 ὁ τότε ἀφέντης Τζαμάλ ἔφυγε καί ἐπώλησε τά κτήματα εἰς τόν Νίχτο, ("Ἑλλην - καταγωγῆς Μετσόβου). Ἀργότερον εἶχον ἄλλον " ἐπιστάτη " τόν Φραγκούλη Κων/νον. Ἀπό τότε μέχρι τῆς ἐποχῆς τῆς ἀπαλλοτριώσεως τοῦ ἐδάφους, ἐσυνεχίζετο ἡ ἰδία κατάστασις ὡς πρίν, δηλαδή, ἐσυνέχιζον νά ἐργάζωνται ὡς δοῦλοι εἰς τά κτήματα τῶν Ἑλλήνων " ἀφεντάδων " τώρα καί νά δίδουν τό τρίτον τῶν εἰσοδημάτων.

(Λεπτομέρεια τοῦ ὡς ἂν παραγράφου, ἀναφέρονται εἰς τήν σελίδα 5 καί ζυγίζεν)

Τό 1924 ἔγινεν τό πρῶτον ἀπαλλοτριώσις, προσωρινή, καί τό 1928 ἔγινεν ἐπίσημη ἀπαλλοτριώσις ὑπό τοῦ κράτους, μέ κλήρους.

δια, χαρκτηριστικώτερα τῶν ὁποίων εἶναι: " Ἡ ἐλαφίνα"
πρωινό τραγούδι, " Ὁ ἀέρας" τραγούδι μεσημβρίας καί
κατά τό ἑσπέρας " "Ε, ἦλιε τί μαζ ἄργησες".

Δυό-τρεῖς ἰαφίνες θέριζαν Για σύρτε φέρτε τόν γιατρό
σ' ἕνα κοντό κριθάρι γιατρό γιά νά μέ ψιάνῃ.
καί μιὰ ἰαφίνα ἀρρώστησε Νά κι ὁ γιατρός ἀ'πόρχεται
βαρειά γιά νά πεθάνῃ τά φάρμακα στά χέρια.

Ιαφίνα μ' ὅδεν ἔχεις τίποτα
βαρειά γιά νά πεθάνῃς
παρά σήκω ἐλ
σήκω γιά νά

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Τό μεσημέρι, ὅπου ἡ ζέση ἔχει ἀφαιρῆσαι τόν καταικόρυφο, ζητοῦσαν
τή δροσιά, λέγοντας:

Τράβα ἀέρα δροσερό Πες πολεμάει κατακαμπίς
βοριά μου χαϊδεμένε κατόματα στόν ἥλιο.
γιά νά δροσίσης τά παιδιά Δίχως νερό, δίχως φωμί
τόν Τοόλκα τόν καημένο. Δίχως κανά μεντάτι.

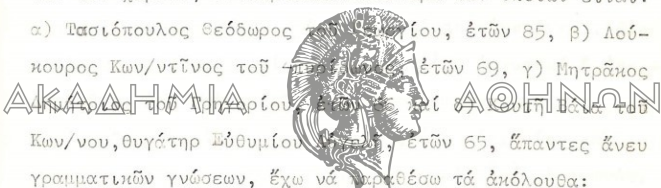
Καί τό βράδυ νοσταλγῶντας τό τέλος τῆς ἐργασίας, ἔλεγον:

"Ε, ἦλιε τί μαζ ἄργησες Σέ καθαριέται καί μιὰ νιά
κι ἀργῆς νά βασιλέψῃς μιὰ μικροπαντρεμένη
σέ καθαριῶνται οἱ ἐργατικοί πῶχει τόν ἄνδρα τ'ς ἄρρωστο
κι αὐτές οἱ ἐργατοποῦλες βαρειά γιά νά πεθάνῃ.

Ἐκάστη οἰκογένεια μέχρι 4 τέκνων ἔπαιρνε ἀπὸ 60 στρέμματα. Ἐάν εἶχεν ἓν, δύο ἢ περισσότερα τέκνα, ἕνω τῶν 4, τότε παίρνουν διὰ τὸ καθένα καὶ 1/5 ἀκόμη. Τὸ ὅριον τῆς ἡλικίας διὰ τὴν ἀπονομήν κλήρου ἦτο τὸ 21ον. Ἐάν τις ἐπερνοῦσε τὸ 21ον ἔτος τῆς ἡλικίας του καὶ παρέμενεν ἄνευ οἰκογενείας, τότε τοῦ ἐδίδετο ὁ κλῆρος τῶν 30 στρεμμάτων.

Ἐκ τῶν πληροφориῶν τὰς ὁποίας ἔλαβον, σχετικῶς μέ τόν γεωργικόν βίον πρό τοῦ 1920, ἐκ διαφόρων προσώπων τοῦ χωρίου, ἀντιπροσωπευτικώτερα τῶν ὁποίων εἶναι:

α) Τασσιόπουλος Θεόδωρος τῶν Τασσιόπου, ἐτῶν 85, β) Λούκουρος Κων/ντῖνος τοῦ Τασσιόπου, ἐτῶν 69, γ) Μητρᾷκος Αἰμῆλιος τοῦ Τασσιόπου, ἐτῶν 89 καὶ 90, δ) Κων/νου, θυγάτηρ Εὐθυμίου τῶν Τασσιόπου, ἐτῶν 65, ἅπαντες ἄνευ γραμματικῶν γνώσεων, ἔχω νὰ παραθέσω τὰ ἀκόλουθα:

Α. Ὡς πρὸς τὰ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΚΤΗΜΑΤΑ πρό τοῦ 1920.

Πέριξ τοῦ χωρίου Πετρόπορος (δέν εἶχε ποτὲ ἄλλο ὄνομα) ὑπῆρχε, ὡς καὶ σήμερον, κοινὴ βοσκήμιος ἔκτασις, ἡ καλουμένη "Περιφέρεια" ἢ "Μεριά", προωρίζετο δὲ μόνον διὰ τὴν βοσκήν τῶν ζώων. Πέραν τῆς "Περιφερείας" ἐκτείνετο ἡ καλλιεργήσιμος περιοχὴ. Ὁ διαχωρισμός αὐτός τῆς βοσκησίμου περιοχῆς ἀπὸ τῆς καλλιεργησίμου, ὑφίσταται καὶ σήμερον. Μόνον κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς Ἀνοι-

Καλεῦει ἀπὸ λαγὸ τυρί Τὸν κλαῖν'οἱ νύχτες κι οἱ αὐγές
καί γάλα ἀπὸ κατσίκι τὸν κλαῖν'τά μεσημέρια.
ὅσο νά πάη καί νά 'ρθῇ
τὸν βρίσκει πεθαμένον.

Ἐπί σης κατὰ τὸν θερισμὸν τραγουδοῦσαν καί τό κάτωθι:

1. Μιά βλάχα μιά καρδτσιώτισσα 3. Γυναῖκα ποῦνε τό φωμί
μιά μικροπαντρεμένη γυναῖκα ποῦνε ὁ δεῖπνος;
ὅλη μεροῦλα στή δουλειά "Αντραμ'νά σέ καταρ'στῶ
ὅλημερίς δουλεύει καί πάλι σέ λυπᾶμαι
μέ τό παιδί στήν ἀγκαλιά γιό γένιτ'ἔχει ἡ μάνασ'ένα γιό
μέ τό δρεπάνι στά χέρια γιό ἄλλουε γιό δέν ἔχει
2. **ΑΚΑΔΗΜΙΑ** **ΔΘΗΝΑΝ**
Κι ὁ ἄνθρωπος τὴν κρὰς ποῦνε νά τό βλαστολογήσης
μέσα στά καφενεῖα καί ἐκεῖ φηλά νά γιρεμιστῇς
ἀπὸ βραδύς τὸν καρτερεῖ κομμάτια γιὰ νά γίνης.
5. Σάν τό γυαλί νά ραγιστῇς 6. Καλή μερά σας κυρ γιατροί
σάν τό κερὶ νά λυώσης. καλῶς τὴν τήν διαβάτ'σα
Δέκα γιατροί νά σέ κρατοῦν Αὐτόν τὸν γιό ὁπού 'χετε
πέντε νά σ'ἔξιτάζουν γιατρεία νά μή τοῦ δῶστε
κι 'γὼ διαβάτ'σα νά περνῶ γιατί μεθάει στά κρασουπλᾶ
νά σᾶς καλημερνάω

πού τά τέκνα δέν ἔμενον μετά τόν γάμον εἰς τήν ἰδίαν στέγην ἀλλά "χώριζαν" τότε ὁ πατήρ ἔδιδε μία ἀναλογίαν μικρῶν ζώων καί ἕνα "ζευγάρι" δηλαδή δύο μεγάλα ζῶα ἀναγκαστὰ διὰ τό ὄργωμα κ.λ.π. Ἐάν δέ εἷς ἀπό τούς υἱούς ἦτο ἐργατικώτερος, τότε ὁ πατήρ τοῦ ἔδιδε καί δεύτερον "ζευγάρι". Καί εἰς περίπτωσιν πού ἕνα ἀπό τά ζῶα ἀπέθνησκε τότε ὁ πατήρ τό ἀντικαταστοῦσε μέ ἄλλο. " Ολοι οἱ κάτοικοι ἡσχολοῦντο κατὰ τό περισσότερον μέ τήν κτηνοτροφίαν καί ὀλιγώτερον μέ τήν γεωργίαν, λόγῳ τῆς συστάσεως τοῦ ἐδάφους.

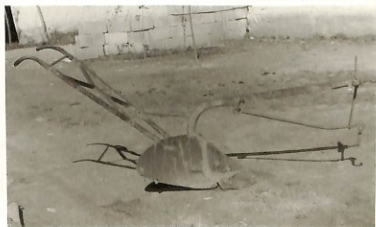
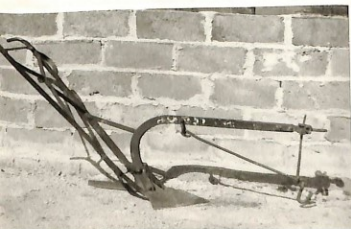
Ἀλλά παρ' ὅλας τὰς ἐργασίας, οὐδεὶς ἔφευγε ἀπό τόν τόπο του, οὐδεὶς ἐκτρέφει μίαν τέχνην, οὐδεὶς ἐκμιμούμενος μίαν προτερήσαν. Ὅλοι ἐργάζοντο εἰς τά κτήματα τῶν γαιοκτημόνων, ἐκγενησιακῶς ὡς σκλάβοι, δοῦλοι τῶν "τσιφλικούχων" καί ἐκαλοῦντο ραγιάδες ἢ κολλῆγοι.

Οἱ κολλῆγοι ἔκαμον ὅλας τὰς ἐργασίας εἰς τά καλλιεργήσιμα ἐδάφη ἀπό τήν ἐποχή τῶν ὀργωμάτων μέχρι τοῦ ἀλωνισμοῦ. Οὐδέποτε τά "ἀφεντικά" ἐχρησιμοποιοῦν καί ἄλλους ἐργάτας πρὸς βοήθειαν οὔτε καί κατὰ τὰς ἐποχιακὰς ἐργασίας. Ἐνάστη οἰκογένεια, μόνη ἦτο ὑποχρεωμένη νά φέρῃ εἰς πέρας ὅλας τὰς ἐργασίας καί οὕτω ξεχώριζον αἱ ἐργατικά ἀπό τὰς μή. Ὅταν ὑπῆρχεν ὁμως ἀνάγκη (θέρισμα, ἀλώνισμα...) ἐγένετο ἀλληλοβοήθεια

μεταξύ τῶν ἀγροτῶν τὴν ὁποίαν ἐκαλοῦσαν "μεντάτι"

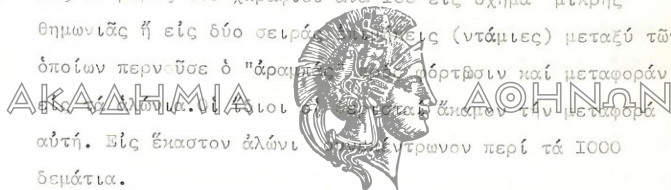
ὥς πρώτη ἐργασία εἰς τὰ χωράφια ἐγένετο ἡ λίπανσις αὐτῶν. Ὡς περὶ τὴν ἀγρία βλάστησις ἦτο μεγάλη, ἐκάλυπτον δι' ὀργώματος αὐτήν, τὴν "παράχωναν" ἢ ἔκαιον τὴν καλαμιὰ πού ἔμενεν μετὰ τὸν θερισμό. Ἀργότερον ἐχρησιμοποιοῦν καὶ τὴν ζωικὴν κόπρον διὰ λίπανσιν τῶν χωραφιών. Χρῆσιν δέ χημικῶν λιπασμάτων εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν ἔκαμον μετὰ τὸ 1950. Ἐνωρίτερον ἀπὸ τὸ 1950, μετὰ τὴν Κατοχὴν, ἐγένετο καὶ χρῆσις διαφόρων γεωργικῶν μηχανῶν ἐνῶ τὸ πρῶτον σιδηροῦν ἄροτρον ἐνεφανίσθη εἰς τὸν τόπον αὐτόν περί τὸ 1920.

Τὸ σιδηροῦν ἄροτρον, "σιδερᾶλετρον", ἦτο μονόφτερον καὶ ἐκτελεστον ἐπὶ τῶν ἐργασιῶν καλλιεργείας λόγῳ τῆς συστάσεως τοῦ ἐδάφους (καλακόν καὶ ἴσον). Τὸ κατεσκευάζετο εἰδικὸς τεχνίτης εἰς τὴν πόλιν τῶν Τριναλίων. Ἐξ δέ ὁ ὁποῖος ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἥσκησεν τὴν τέχνην αὐτὴν καὶ πού πολλοὶ τὸν ἐνθυμοῦνται εἶναι ὁ Κωνσταντῖνος Παζαρούχας.

« σιδερᾶλετρα »

Τό δεμάτιασμα τῶν σταχύων ἐγένετο ἀμέσως μετὰ τόν θερισμόν. Σπανίως ἄφηναν τούς στάχεις νά μείνουν εἰς τόν ἥλιον πρὸς ξήρανσιν καί τότε μόνο μία ἢ δύο ἡμέρας. Τίς "χεριές" τίς ἔδενον εἰς δεμάτια μέ τήν ἕ-
δια τήν καλαμιὰ ἐκριζωμένη πού τήν ἐκαλοῦσαν "δεματινό"
Δέν ἐχρησιμοποιοῦν κανέν ἐργαλεῖον πρὸς τοῦτο. **Τ**ά δεμά-
τια τά ἐτοποθέτουν ἀνά τρία ἐπὶ τοῦ ἐδάφους εἰς "τρια-
ριές" ἢ "κουσιάνες". Κατόπιν μέ τό κάρρο, τόν "ἀραμπά"
πού τό ἔσερναν βουβάλια ἢ βόδια συνεκέντρωνον τά δεμάτια
εἰς ἓν μέρος τοῦ χωραφιοῦ ἀνά 100 εἰς σχῆμα μικρῆς
θημωνιάς ἢ εἰς δύο σειράς, ἑκατέρωθεν (ντάμιες) μεταξύ τῶν
ὁποίων περνοῦσε ὁ "ἀραμπά" καί σφόδρῃσιν καί μεταφοράν
ἐκ τῶν ἀλάνων καί τῶν ἰσθμῶν ἐκείνων ἐκείνην τήν μεταφοράν
αὐτή. Εἰς ἕκαστον ἀλάνι συνεκέντρωνον περί τά 1000
δεμάτια.

Κατά τόν θερισμόν, ὑπό τόν καύσωνα τοῦ ἡλίου, ἐ-
συνήθιζον νά τρῶνε ἓν κατασκευάσμα ἐκ σιόρδων τό "σκορ-
δάρι" τό ὁποῖον ἦτο ἀρκετά δροσιστικόν.

"Ἔθιμα κατὰ τόν θερισμόν καί πρό αὐτοῦ."

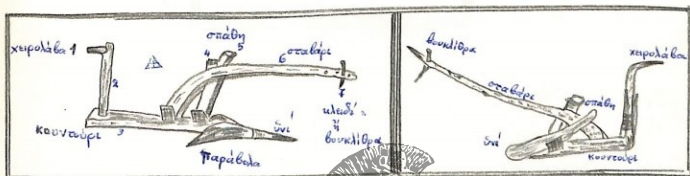
Τήν Πρωτομαγιά ἓν μέλος τῆς οἰκογενείας, εἴτε
ἄνδρας εἴτε γυναῖκα ἐπήγαινεν εἰς τό χωράφι καί ἔμπαινε
μέσα ξεμπλέτσωτος (δλόγυμνος), ἔκοπτε τρεῖς στάχεις
καί ἔλεγε τήν εὐχή: "Ὅσα εἶναι τά ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ τό-
σος καρπὸς νά πέφτῃ ἀπὸ τά στάχυα". Κατόπιν τούς στά-

Τρακτέρ εις τήν περιοχὴν αὐτὴν ἐχρησιμοποιήθη περί τό 1945, μηχανή δέ θερισμοῦ καί δεσίματος τῶν σταχύων ἀπό τοῦ ἔτους 1950. Πολύ ἐνωρίτερον ἀπό τό ἔτος 1917 εἶχεν ἐμφανισθῇ καί μηχανή ἀλωνισμοῦ ἡ πρώτη ἴσως εἰς τό εἶδος τῆς, ἐφόσον τήν μετεκίνουν μέ ζῶα. Ἀργότερον, κατά τό ἔτος 1930, ἔγινε, τό πρῶτον, χρῆσις τῆς τελειοποιημένης μηχανῆς ἀλωνισμοῦ.

Τό πρῶτον ὄργανον μηχανήμα τό ὁποῖον ἐχρησιμοποίησεν ὁ γεωργικός κόσμος ἐδῶ, πολύ ἐνωρίτερον ἀπό τά ἀνωτέρω ἀναγραφόμενα, ἦτο τό ξύλινον ἄρπτρον, τό "ξύλα-λετρον". Τοῦτο τό κατεσκευάσαντο ἴδιοι οἱ γεωργοί μέ κατάλληλα (γυρτά) ξύλα καί ἐξεύρισκον εἰς τό ἔδαφος. Εἰς τὸν αἰῶνα, ἐν ὅσοι δυνάτοντα ἐξεύρισκον τοιοῦτου εἴδους ξύλα, τότε κατεσκευάζοντο ἀπό τεχνίτην ὁ ὁποῖος τά κατεσκευάζε εἰς τὴν πόλιν τῶν Τρικάλων. Ἐργαεῖα τά ὁποῖα ἦσαν ἀπαραίτητα διὰ τὴν κατασκευὴν καί ἐπιδιόρθωσιν τοῦ ἄρπτρου ἦσαν: ἡ ἀρίδα, τό τσεκούρι (πέλεμν), τό ἀρνόρι καί τό σκεπάρνι. Τό "ξύλαλετρον" εἶχε δύο παράβολα (φτερά), ἦτο δίφτερον. Προσῆρμοζον στό "κουντούρι" τό ὑνὶ ἀπὸ τό ἓν ἄκρον καί ἀπὸ τό ἄλλο, τὴν "χειρολάβα". Συνέδεον διὰ τῆς σπάθης τό "κουντούρι" μέ τό ἀλέτρι - κατάλληλον ἐπίμηκες ξύλον ^(σταβάρι) εἰς τό ἄλλον ἄκρον τοῦ ὁποίου ἔθετον τόν ζυγόν - . Ἡ σπάθα ἦτο ἓν τεμάχιον ξύλου πελεκισμένου καταλλήλως διὰ τὴν

σύνδεσιν.

Τό ὑνί τοῦ ξυλίνου ἄρότρου ἦτο ἄλλης μορφῆς διὰ τὰ χωμαπερά ἐδάφη καί ἄλλης μορφῆς διὰ τὰ πετρώδη. Τό ὑνί τό ὁποῖον ἀπηντᾶτο εἰς τήν περιοχὴν αὐτήν (χωματερά ἐδάφη) ἔφερον ὅπισθεν μίαν ἐπίμήκη κατάληξιν (οὐρά), διὰ νά στερεώνεται καλῶς εἰς τό "κουντούρι".

Σήμερον ὅπου ὁ ἀρχαῖος ἀντικατασταθῇ μέ σύγχρονα μηχανήματα, οὐδέν ἐστιν ἀνυπόθετον, ἐκείνηται ἐν χρήσει.

Πρίν ἀπό τό 1920 διὰ τό ὄργωμα ἐχρησιμοποιοῦσαν βουβάλους καί βόες ἀργότερον δέ καί ἵππους. Εἰς τόν τόπον μας τό "ζευγάρισμα" ἐγένετο ἀπαραιτήτως μέ δύο ζῶα καί οὐδέποτε μέ ἕνα. Ταῦτα ἔσυρον τό ἄροτρον διὰ τοῦ ζυγοῦ ὁ ὁποῖος ὑπῆρξε πάντοτε ἀναγκαῖος καί ὁ ὁποῖος ἔφερε δύο ζεῦλες (ἐκ ξύλου ἢ ἐκ σιδήρου) στερεωμένες μέ τὰ μπιζεύλια, τούς "ζευτῆρες" ὡς ὀνομάζονται ἐνταῦθα. Ἐδενον δέ τόν ζυγόν μέ τό ἄροτρον διὰ λουρίων ἰσχυρῶν ἀπό "γουργαστόμαρο" ἢ ἀκόμη καί δι' ἀλύσεων ἀπό ἕνα κρίνο, ὅστις ἐκαλεῖτο "μπόύγλα". Σχεδιάγραμμα τοῦ ζυγοῦ

χεις αὐτοὺς τοὺς ἔβαζον μέσα εἰς τὸ "σαμάρι" ἀπ' τὸ γο-
μάρι" δηλαδή τοῦ ὄνου.

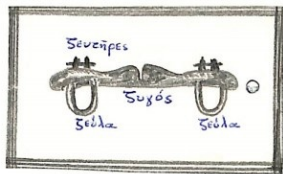
Κατὰ τὸν Μάιον ἐπίσης ἐξερρίζωνον στάχεις καὶ
ἐπλεκον αὐτοὺς εἰς σχῆμα σταυροῦ διὰ νὰ τὸν τοποθετήσουν
εἰς τὸ εἰκόνισμα ἢ ἔξω ἀπὸ τὴν πόρτα, ὡς εὐλογία καὶ
εὐτυχία.

Εἰς τὸ τέλος τοῦ θερισμοῦ ἄφηναν εἰς τὴν ἔκρην
τοῦ χωραφιοῦ ἓν μέρος ἀθέριστον τὸ ὁποῖον ὠνόμαζον "δρά-
κο". Ἰσχυεῖν θὰ ἐπήγαινε "ὁ δράκος" νὰ φτιάξη τὴ φωλιά
του. Κατόπιν ἔκοβον σταυροειδῶς στάχεις τοὺς ὁποίους
καὶ ἐπέτων μετὰ τῶν δρεπανῶν, λέγοντες διαφόρους
εὐχάς ὡς π.χ. "Καλὴ χρονιά τοῦ ὄνου πλιότερα". "Ἄλλοι
ἐκείνην ἐπὶ τὸν ὄνον ἐπὶ τὸν ἄροστον ἐπὶ τὸν ἄροστον ἐπὶ
τὰρι καὶ μέινει ὄρθιο, τὸ ὅτι πού τὸ ἔρριξε θὰ
ζήσει γιὰ νὰ ξαναθερίσῃ τὴν ἐπομένη χρονιά, ἐνῶ σέ ὅποιον
τὸ δρεπάνι ἔπεφτε τότε αὐτός δέν θὰ ξαναθερίζε δηλ. θὰ
πέθαινε.

"Ὅλα τὰ ἔθιμα ἀναφέρονται σχεδόν διὰ τὸν σῖτον
εἴτε ἐπειδὴ εἶναι βασικὴ τροφή διὰ τὸν ἄνθρωπον εἴτε
διότι ἐπεθύμουν νὰ αὐξήσουν τὴν καλλιέργειαν αὐτὴν, ἥ-
τις ἦτο ἐλαχίστη ἐξ αἰτίας τῆς ἐλώδους περιοχῆς.

Πολύ μεγάλο ποσοστὸν γῆς ἔμενεν ἀκαλλιέργητο.
Δέν ἐκαλλιεργήθησαν ἐδῶ ποτέ γεώμηλα. Ἡ βλάστησις ἦτο
μεγάλη, διὰ τοῦτο ποτέ καλλιότερον δέν τοὺς ἀπασχόλησε

καί τῶν ζευλῶν ὡς συναντῶνται εἰς τόν τόπον μας, παρα-
θέτω κατωτέρω.

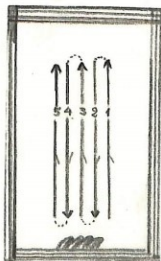

Τήν ἐργασίαν τοῦ ὀργώματος, παλαιότερον, ὅταν
τά κτήματα ἦσαν τῶν "τσιφλικούχων", τήν ἔκαμνον μόνον
οἱ ἄνδρες καί ἡ συνήθεια αὕτη συνεχίζεται καί μέχρι σή-
μερον ἀπό τοὺς ἰδιοκτῆτας τῶν ζώων. Οὗτοι ἐνίστε ἐχρη-
σιμοποιοῦν καί ὑπηρετοῦν τῶν ζώων. "Χουσιμετιά-
ρηδες". Τό ζεύξιμον τῶν ζώων εἰς τὸ ζυλινόν ἄροτρον ἐ-
γένετο ὡς ἑξῆς: Προδεδεμένους τὰς ζεύλας τοῦ ζυγοῦ
τά ζῶα διὰ τῶν "ζευτήρων" καί ἐπρόσεχον νά μὴ περισφί-
ξουν αὐτά ὑπερβολικὰ εἰς τόν τράχηλον διὰ τοῦτο περιέ-
φερον τοὺς δακτύλους τῶν χειρῶν των.

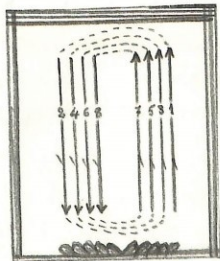
Ὅταν ἀργότερον ἐχρησιμοποίησαν τὸ σιδηροῦν ἄρο-
τρον, κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον ἐγένετο τὸ ζεύξιμον τῶν ζώων.
Τὰ ζευγμένα ζῶα κατηυθύνοντο ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ διὰ σχοι-
νίου (γκισγκίνια) προσδεδεμένου εἰς τὰ κέρατα τῶν ζώων
διὰ τῶν δύο ἄκρων του. Τὸ σχοινίον τοῦτο περιφέρτετο
τοῦ τραχήλου καί τῆς ὀμοπλάτης τοῦ γεωργοῦ, ὁ ὅποιος
δι' αὐτοῦ ἐκινῶνιζεν τὰς στροφὰς ἀριστερά ἢ δεξιὰ, τρα-

βῶντας ἀναλόγως τοῦτο.

Παλαιότερον , μέ τό ξυλάλετρον, τό ὄργωμα ἐγίνε-
το μέ ἀνοιγομένας αὐλακας (αὐλακίαι) κατ'εὐθεΐαν γραμμήν,
ὡς δεικνύει τό κατωτέρω σχῆμα (α). Ἀργότερον δέ
μέ τήν χρῆσιν τοῦ σιδηροῦ ὄργου καί μέχρι σήμερον τό
ἔργον γίνεται περιφερειακόν ἐκτετακμένον εἰς τό μέσον
μῖαν αὐλακιάν, ὡς τό σχεῖμα (β). Κατά τόν δεύτερον
τρόπον, εἰς περίπτωσιν πού θά ἀκολουθήσῃ καί δευτέρα
ἄρωσις τότε τό ὄργωμα θά πραγματοποιηθῇ ἐξ ἀντιθέτου
δηλαδή, ἀπό τό κέντρον πρός τήν περιφέρειαν.

- α -

- β -

καλλιέργεια διά τροφή τῶν ζώων. "Ἐκοπτον μέ τήν "κοσσιά" τήν ἀγρία βλάστησι, τήν ἄφηνον νά ξηραθῇ ὑπό τόν ἥλιον εἰς τό χωράφι καί τήν ἐμάζευον εἰς σωρούς τούς καλουμένους " τσερένια". Κατόπιν τά μετέφερον μέ τά κάρρα εἰς τήν οἰκίαν των καί ἔξωθεν αὐτῆς ἔφτιαχνον θημωνιά καί τήν ἐσκέπαζον μέ καλάμια καί μέ "βάλτια".

"Όταν κατά τόν χειμῶνα ἤθελον νά τραβήξουν ξηρά χόρτα διά τά ζῶα ἐχρησιμοποιοῦσαν ἕνα ἐπίμηκες ξύλο μ' ἕνα σιδερένιο ἀγκίστρι στό ἕν ἄκρον καί ἀπό τό κάτω μέρος τῆς θημωνιάς ἐξήγαγον ὅση ποσότητα χόρτων ἤθελον, προφυλασσόμενοι ἀπό τά ἄγρια ζῶα.

Ἀργότερον ἐχρησιμοποιοῦσαν καί διά τροφήν ζώων, τόν ὀνέν ἄρτυτον, σπανίως καί βόσκου. Ταῦτα ἐναλλεττοῦντο ὡς καί τά δημητριακά καί ἐκτρέφοντο μέ "κοσσιά" κατά τόν Μάιον. Ἐξηραίνοντο ὑπό τόν ἥλιον καί ἐμαῆζούντο εἰς σωρούς. Δέν ἐχρησιμοποιοῦντο ἄλλα ἐργαλεῖα. Ἀργότερον μόνον ἐστίβαζον τό χόρτον ἐντός κασσονίων (ὡσάν καλούπια) ἐπίαζον τοῦτο διά τῶν ποδῶν καί ἔδενον ἐν συνεχείᾳ τό χόρτον διά σύρματος τό ὁποῖον ἐκ τῶν προτέρων ἐτοποθέτουν εἰς τά κασσόνια.

Γ' ΑΛΩΝΙΣΜΟΣ

Μέ τά κάρρα "τούς ἀραμπάδες" μετέφερον ἀπό τό χωράφι τά δεμάτια τά ὁποῖα ἦσαν συγκεντρωμένα εἰς σω-

Ἡ διάνοιξις τῶν αὐλάνων μέ τό ὕνι ἐγένετο πλα-
γίως καί μέ κλίσι πρός τά δεξιὰ, τό βάθος δέ, ἐρυθμίζε-
το ἀναλόγως τῆς καλλιεργείας. Ἐπίσης ἀναλόγως τῆς καλ-
λιεργείας ἐρυθμίζετο καί ὁ ἀριθμός τῶν ὀργωμάτων. Ἐπί
παραδείγματι: διὰ τήν σποράν τοῦ σίτου ἐγένετο καί γίνε-
ται ἕν κατὰ τόν Δεπτέμβριον (γύρισμα) καί ἕν κατὰ τήν
ἐποχὴν τῆς σπορᾶς. Διὰ τήν σποράν ἄλλων δημητριακῶν
(καλαμποκιοῦ) γίνονται περίπου τέσσερα ὀργώματα ἢ καί
πέντε ἀπό τόν Δεκέμβριον μῆνα ἕως τόν Μάιο καί μέ τῇ
ἐξῆς ὀνοματολογία: α) σιίσισμο, β) διβόλισμα, γ) τριάρισμα
καί δ) σπαρμοδιά.

Εἰς τήν περίπτωσιν αὕτην ὁ κάθε γεωργός κανό-
νισται καί καρεῖ τούς ὀργισμούς ὅσα τοῦ χρειάζονται ὅτα
νά καταστή κατάλληλον τό ἔργον διὰ τήν ἀνάλογον καλ-
λιέργειαν.

Ἡ σπορά ἐγένετο καί γίνεται εἰς λωρίδας (σπο-
ρές ἢ σποριές) αἱ ὁποῖαι χωρίζονται μέ αὐλάκας.

Ἄξιον νά σημειωθῇ ὅτι εἰς τόν τόπον μας τό
ἔδαφος εἶναι τόσον πλούσιον ὥστε ποτέ δέν ἔγιναν ἀγρα-
ναπαύσεις. Ἀντ' αὐτῶν ἐγένετο καί γίνεται κατ' ἕτος ἀλ-
λγή καλλιεργείας. Ἐπίσης ὅλοι οἱ ἄγροί εἶναι ἐπίπέ-
δου καί δέν μένει οὐδέν μέρος ἄσκαπτον.

Ἡ σπορά τοῦ σίτου καί ἄλλων δημητριακῶν γί-
νεται πάντοτε μέ ἄροτρον. Ποτέ δέν ἐχρησιμοποιήθη ἄλλο

ρούς (ἀπό 100 δεμάτια), εἰς τὰ ἀλώνια τὰ ὅποια εὗρισκον-
το εἰς τὴν "περιφέρεια" ἢ "μεριά" τοῦ χωριοῦ. Ἐκεῖ
ἔφτιαχναν μέ 1000 περίπου δεμάτια μίαν μεγάλη "θημωνιά".

Ἡ τοποθέτησις τῶν δεματιῶν εἰς τὴν θημωνιάν ἐγένετο
κυκλικῶς ἀρχίζοντας ἀπὸ τὸ κέντρον. Ἐκεῖ προηγουμένως
εἶχον πακτοποιήσει τὸ ἀλώνι. Κάθε οἰκογένεια εἶχεν καὶ
ἰδικόν της ἀλώνι τὸ ὅποτον κατ' ἔτος ἀνακατασκεύαζε πάν-
τοτε εἰς τὴν "περιφέρειαν" τοῦ χωριοῦ καὶ εἰς ἰσοπεδω-
μένο ἔδαφος. Τὰ ἀλώνια ἐδῶ ἦσαν ἀνέκαθεν καὶ πάντοτε
χωματάλωνα. Ἐξυνον τὸ ἔδαφος μέ τὸ πτύον (ξυστρί), τὸ
"ἐφουκάλιζαν" μέ τὴν "φουκαλίαν" (ἐκαθάριζαν) καὶ ἐνίο-
τε διὰ μείγματος κόπρου πρὸς τὸν ἀγύρων ἐπάλειπον τοῦτο
(καλῶς). Κατόπιν ἐπαινοῦσαν τὸ δεμάτιον προ-
τοιμα διὰ τὸ ἀλώνισμα. Ἐν τῷ ἔργῳ ἤρχιζεν ἀπὸ τὸν
'Ιούνιον καὶ ἔληγεν ἀρχὰς Ἀυγούστου. Δέν ἐδίδετο σημα-
σία ποίαν ἡμέραν καὶ ὥραν θά ἤρχιζε ἡ προτοιμασία
τοῦ ἀλωνιοῦ καὶ ἡ ἔναρξις τοῦ ἀλωνισμοῦ.

Εἰς τὸν τόπον μας τὰ ἀλώνια δέν εἶχον ἀλωνό-
στυλον εἰς τὸ κέντρον. Ἐτοποθέτουν τὰ δεμάτια κυκλικῶς
εἰς τὸ ἀλώνι, ἔλυνον αὐτά καὶ τὰ ἀνεμείγνουν καλῶς μέ
τὸ "καρπολόγι" ἢ "καρπολόι".

Κατόπιν ἔζευον τὰ ζῶα (βουβάλια, βόες, ἄλογα)
μέ τὸν ἴδιον ζυγόν τοῦ ὀργώματος εἰς τὸν ὅποτον προσήρ-
μοζον τὴν "δοκάνη".

νην "σβάρνα", σήμερον χρησιμοποιεῖται ἡ σιδερένια σβάρνα, ἀλλ' ὁπωσδήποτε περισσότερον τελειοποιημένη ἰσοπέδωσις στό τέλος γίνεται μιᾷ εἰσέτι φοράν μέ ξυλίνη σβάρνα. Αὕτη κατασκευάζεται ἀπό τούς ἰδίους τούς γεωργούς ὡς κάτωθι: Εἰς τά δύο ἄκρα θέτουν δύο γερά ξύλα τά "κεφαλόρια" στά ὁποῖα στερεώνουν ἄλλα τρία καθέτως, τά "σαῖτάρια". Ἀνάμεσα ἀπό τά "σαῖτάρια" πλέκουν βέργες (παλλιουργίες).

Πιστεύουν ὅτι ἐάν δέν γίνη τό σβάρνισμα μέ αὐτήν τή σβάρνα, δέν γίνεται καλό χωράφι.

Ἄλλα ἐργαλεῖα πού χρησιμοποιοῦνται ἀπό τούς γεωργούς εἶναι τό τσαπί καί ἡ ἀξίνα διά τό σκάψιμο καί τό σιάλισμα τῶν ἀγρῶν ἢ τῶν κήπων.

Κασμάς δέν χρησιμοποιεῖται ἐνταῦθα, σχεδόν οὐδόλως, καθ' ὅτι τά ἐδάφη εἶναι λίαν μαλακά.

τόσα πα

και σμάς

Παλαιότερον ὅτε ὁλόκληρος ἡ περιοχὴ ἐλίμναζε, δέν ἐγένετο ἰδιαίτερη καλλιέργεια ὁσπρίων. Μόνον μέσα εἰς τὰ καλαμπόκια ἐκαλλιέργειζεν εἶδος ὁσπρίων (τὰ μαυρομάτινα φασόλια ἢ γαστρούλα). Σήμερον ἐλαχίστη ἀποκομὴ τῶν ὁσπρίων καλλιέργειζονται αὐτὰ. Ὁσον ἀφορᾷ τὴν καλλιέργειαν γυμνῶν οὔτε ἐγένετο ποτέ οὔτε φίνεται ἐνταῦθα.

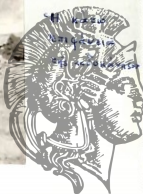

Διὰ τροφὰς τῶν ζώων, πρό τοῦ 1920 κατὰ τὴν ἀλλαγὴν τῆς καλλιεργείας τῶν χωραφιῶν ἐκαλλιεργεῖτο ρόβη κ.ἄ. Αὕτη ἡ ἀλλαγὴ καλλιεργείας ἐκαλεῖτο "ἀλλαγὴ ντάμ' κας". Σήμερον εἰς οἵονδήποτε χωράφι καλλιεργεῖται τριφύλλι.

"Ἔθιμα κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς σπορᾶς.

Κατὰ τὴν σποράν τότε καὶ σήμερον ἀκόμη, ἔπαιρνον εἰς τό χωράφι ἕνα καρπούζι, ἕνα κυδώνι ἕνα ρόδι, μαυρομάτινα φασόλια, κουκιὰ καὶ τὰ ἀνακάτευναν μέσαστό δι-

Ἡ "δοκάνη" κατεσκευάζετο ὑπὸ εἰδικοῦ τεχνίτου εἰς τὴν πόλιν τῶν Τριναλίων εἰς σχῆμα τραπεζίου σχεδόν, ΙΧΙ, 50 μ. Αὕτη ἦτο χονδρὴ ἐπιμήκης σανὶς ἥτις εἰς τὴν κάτω ἐπιφάνειά της ἦτο ὀπλισμένη διὰ μεταλλίνων κοπτερῶν ἐλασμάτων ἢ ἀποσχίδων σκληροῦ λίθου. Ἐσύρετο ὑπὸ τῶν ζώων καὶ ἐχρησιμοποιεῖτο διὰ τὸν ἀλωνισμόν ὧν τῶν δημητριακῶν ὡς καὶ τῶν ὀσπρίων.

Τὰ ζῶα ὠδηγοῦντο ὑπὸ τοῦ ἀλωνιστοῦ κυκλικῶς καὶ ὅταν ἔφθανον εἰς τὸ κέντρον, ἔστρεφεν αὐτὰ ἐξ ἀντιθέτου, ἐκ τοῦ κέντρου πρὸς τὴν περιφέρειαν. Κατόπιν "ἐγύριζαν" μὲ τὰ "καρπολόγια" τὸ ἀλώνι καὶ ἐπανελάμβανον τὴν περιφορά τῆς "δοκάνης" ἀριετές φορές ἕως ὅτου τὸ ἄχυρον τριφθῇ πολὺ καλῶς.

Ἐνῆστην ἡμέραν ἦτο δυνατόνν᾽ ἀλωνισθῆ * μίᾳ "στρώσῃ" δεματιῶν. Σπανίως ἐπραγματοποιεῖτο καὶ δεύτερη, εὐνοοῦντος ἐξαιρετικὰ τοῦ ἀνέμου.

τάρι "... γιά νά καρπίση ἡ γῆ", λέγοντας: "ὅπως εἶναι οἱ σπόροι πολλοί, ἔτσι καί τό σιτάρι νά γίνη πολύ". Κατόπιν τά φρούτα τά ἔτρωγαν, ἐνῶ τούς καρπούς τούς ἔσπερναν ὅλους μαζί εἰς ἓν μέρος τοῦ χωραφιοῦ.

Στάς 21 Νοεμβρίου στήν "Παναγιά 'Αποσπορίτσα" ἔβραζον ἀπό τό ἑσπέρας καλαμπόκι καί ἔρριχνον μαζί ἀπ' ὅλα τά "σόγια": κριθάρι, σιτάρι, φακή, φασόλια, ρεβύθια (ἀρβύθια) κ.ἄ. Τήν ἐπομένη πρωί-πρωί τά πηγαινταν στό πηγάδι "μουρσί" καί τά σκορποῦσαν γύρω-γύρω, λέγοντας τήν εὐχή: "ὅπως τρέχει τό νερό στό πηγάδι ἔτσι νά τρέχουν τά ὁοδήματα στό νομό".

Τόν "Ἀντρειά", τόν ἀνδρέου, ἔβραζαν μαζί τήν ὁλοπενταχόμενη "ἡμέρα" καί ἀντρεῖσαν τά γενηήματα. Αὐτά τά ἔτρωγον.

Β: ΘΕΡΙΣΜΟΣ

Τόν θερισμόν ὅλων τῶν δημητριακῶν, παλαιότερον τόν ἔκαμον μέ δρεπάνι ὀδοντωτό καί μέ λελέκι. Ὁ σιδηροῦς σκελετός τοῦ δρεπανιοῦ ἐλέγετο δρεπάνι ἡ δέ χειρὸς λαβή του ἦτο κατασκευασμένη ἐκ ξύλου. Δέν ἐχρησιμοποιοῦν οὐδέν ἄλλο μέσον θερισμοῦ, σήμερον δέ οὐδέν ἐξ αὐτῶν χρησιμοποιεῖται. Τόν θερισμόν τροφῶν τῶν ζώων, ὅπως ἄγρια χόρτα, τριφύλλι κ.λ.π. τόν ἔκαμον μέ τήν "κοσσιά". Ἡ λεπίδα τῆς "κοσσιᾶς" ἐκαλεῖτο "ἀθέρας". Δέν

ἦτο ὀδοντωτή ἀλλά μέ τήν χρῆσιν ἐσχημάτιζε ἐγκοπάς.

« Κοσσία »

“Ολα αὐτά τά ἐργαλεῖα τά κατεσκεύαζε εἰδικός
τεχνίτης εἰς τά ἱρίκαλα τῶν ἐργῶν εἰς ὅλας τὰς περιπτώ-
σεις ἐχρησιμοποιοῦσαν. Κατ’ ἐξέχοντο ὁ θερισμός τῶν
ἀκαδημιαίων καὶ τῶν χειμαρρῶν καὶ ὁ καθαρισμός τῶν ἐργῶν
ὡν ἐγένετο δι’ ἐκριζώσεως τῶν χεῖρας.

Κατά τόν θερισμόν συνήθως ἔκοπτον τήν καλαμιά
εἰς ὕψος 10 ἐκατοστῶν ἀπό τοῦ ἐδάφους, εἰάν ἤθελον “
τήν καλαμιά διὰ τροφήν τῶν ζώων (ἄχυρο). Ἐάν ὅμως ἐ-
χρησιμοποιοῦν τήν καλαμιά διὰ τήν λίπανσιν τοῦ χωραφιοῦ
τότε τήν ἔκοπτον ὑψηλότερα. Οἱ στάχεις πού ἔμεναν εἰς
τό χωράφι μετά τόν θερισμόν ἐλέγοντο “μπορμπολόι” ἢ
“σταχολόι”.

Ὡς ἐποχιακή ἐργασία ὁ θερισμός ἤθελε πολλά
χέρια πρὸς γρήγορη συγκομιδὴ καὶ ἐφόσον “τό ἀφεντικόν”
δέν ἔπαιρνε ἄλλους ἐργάτας ἀλάμβανε μέρος ὁλόκληρη ἡ

Κατά τήν διάρκειαν τοῦ ἀλωνισμοῦ ὁ γεωργός περι-
ήρχετο τό ἀλώνι καί μέ τό "δουκράνι" ἔρριπτε ἐντός
τοῦ κύκλου τοὺς ἀκόπους στάχεις πού εἶχον διασκοπι-
σθῇ. Ἔπρεπε δέ νά εἶναι παχύ τό στρῶμα τοῦ ἀλωνιοῦ
διό νά μή φθάσῃ ἡ "δοκάνη" στό χῶμα καί γίνῃ τό σιτάρι
"χωματιάρινο". Ὁ ἀφέντης θά τοὺς ἔναμε παρατηρήσεις
διό τοῦτο.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

καρπείων

ΑΘΗΝΩΝ

Τό ἀλώνισμα τό ἐπραγματοποιοῦσαν οἱ ἴδιοι οἱ
γεωργοί εἴτε ἄνδρες, εἴτε γυναῖκες ἦσαν. Κατά τήν περι-
φοράν ἐχρησιμοποιοῦσαν καί ἀλωνόβεργα ἡ ὁποία ἐκαλεῖ-
το "ἀξιόλη" καί εἶχεν μῆκος 1,50 ἕως 2 μέτρα. Ἦτο κατα-
σκευασμένη ἐκ ξύλου, ἐμπροσθεν δέ ἔφερεν καρφίον διό
νά κεντρίζουν τά ζῶα.

Ὁ ἀλωνισμός ἤρχιζεν τό πρῶνί περίπου κατά τίς
3 π.μ. ἢ καί ἀργότερον ἀκόμη διότι ἔπρεπε νά "σηκωθῇ"
ἡ δροσιά ἡ ὁποία ὑγραίνει τήν καλαμιά καί δέν κόπτεται.

Τό χωρίον Πετρόπορος εὐρίσκεται ἀνατολικῶς τῆς πόλεως τῶν Τρικάλων-Θεσσαλίας εἰς ἀπόστασιν 15 χιλιομ. καί συνδέεται μετ' αὐτῆς ἀπὸ τῆς συγκοινωνιακῆς ἀρτηρίας

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Πρὸ τοῦ ἔτους 1920 τό χωρίον εὐρίσκετο νοτιοανατολικῶς τοῦ σημερινοῦ, εἰς ἀπόστασιν περίπου 700 μέτρων. Αἱ συνεχεῖς ὅμως καταστροφαί ἐκ τῶν κατ' ἔτος πλημμυρῶν τῶν ποταμῶν Ληθαίου καί Πηνειοῦ ἔφθασαν στό ἀποκορύφωμά των τό ἔτος 1921 ὅτε καί ἐγένετο ὀλοσχερής καταστροφή. Μόνον ἡ ἐκκλησία τοῦ Ἀγίου Ἀθανασίου μέ τό νεκροταφεῖον διεσώθη, ἥτις συντηρεῖται μέχρι σήμερον καί ὡς πολιοῦχος τοῦ χωρίου, πραγματοποιεῖται ἐκεῖ κατ' ἔτος πανήγυρις εἰς τάς 2 Μαΐου.

Ἀπό τοῦ 1921-22 τό χωρίον μετεφέρθη εἰς τήν σημερινήν θέσιν μέ πληθυσμόν εἰς ἄτομα 701, συμφώνως

Τὴν μεσημβρίαν ἐγένετο διακοπή τῆς ἐργασίας περίπου μίαν ὥραν δι' ἀνάπαυσιν καὶ τροφήν, ὁπεριποιοῦντο ἰδιαιτέρα τὰ ζῶα τὰ ὁποῖα ἦσαν κατάνοπα. Τό ἑσπέρας περίπου κατὰ τὰς 6 ἕως 7 ἡ ὥρα ὁ ἄλωνισμός διενεδοπτετο. Ὁ κόπος ἦτο τόσος , ὥστε μέ ἀνακούφισι ἔβλεπον τόν ἥλιον νά φθάνη στή δύσει του. (.... μέ τό βασίλειμμα τοῦ ἥλιου .. . κάτω ὁ ζυγός..)

Οἱ ἄλωνισθέντες στάχεις προτοῦ λιχνισθοῦν
 συσσωρεύοντο μέ τόν "σύρτη" , ἐργαλεῖον ξύλινον γυρι-
 στόν, τό ὅποῖον ἐσύρετο ὑπό τῶν ζώων μέ σχοινία ἀπό τόν
 ζυγόν, ἔνθεν καί ἔνθεν ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τοῦ ἁλωνιοῦ, εἰς
 "λαμνιά" ἐπιμήκεις σελήνες ἀπὸ τοῦ μέτρου. Κατόπιν
 ἐπὶ τῶν ἐλπίδων ἐργάζετο ζῆνους "καπαστίνια" (ὡσάν τινα
 ζύστρα τοῦ φούρνου) ἀπὸ τῶν τελευτήων καὶ τελείως καθαρά ὅλους
 τοὺς ἐναπομείναντας σπόρους εἰς τὰ "λαμνιά" καί οὕτω
 ὅλα ἦσαν ἕτοιμα διὰ τό λίχνισμα. Πρὸς τοῦτο ἐπὶ πλέον
 ἐμάχωντο τοὺς σπόρους καί μέ τήν «φουκαλίτσα». Εἰς τό ἁ-
 λώνι καί μόνον ἐγένετο ὁ διαχωρισμός τοῦ καρποῦ ἀπὸ τὰ
 ἄχυρα.

"Όταν "τραβοῦσεν" ἄερας ἤρχιζε τό ἀνέμισμα πρὸς ἀποχωρισμόν τοῦ ἀχύρου ἀπὸ τὸν καρπὸν. Τό ἀνέμισμα ἐγένετο μὲ τό καρπολόγι καὶ ἐλίχνιζε εἴτε ἄνδρας εἴτε γυναῖκα ἀπὸ τὴν οἰκογένειαν βεβαίως.

"Άλλο ἐργαλεῖο τό ὁποῖον ἐχρησιμοποιοῦσαν κατὰ

Ἐπίσης κόπανον ἐχρησιμοποιοῦν καί διὰ μικρὰς ποσότητος ὀσπρίων ἢ καὶ καλαμποκιοῦ καὶ πάντοτε εἰς τὴν αἰλὴν τῆς οἰκίας καὶ οὐχί εἰς τὰ ἀλώνια. Τὴν ἐργασίαν αὐτὴν τὴν διεκπεραίωνον τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας ἐάν ὅμως παρίστατο ἀνάγκη ὄκαμον καὶ "μεντάτι", δηλ. ἀλληλοβοήθεια ἄνευ ἀμοιβῆς.

Κατὰ τὸ ἀλώνισμα καὶ κοπάνισμα ἐτραγουδοῦντο διάφορα τραγούδια, χαρακτηριστικώτερα τῶν ὁποίων εἶναι τὰ κατωτέρω:

Ὁ ἥλιος μᾶς βασίλεψε Δέ σ' ἤξερα λεβέντη μου
κάτω στὰ λιβαδάκια, καὶ ἀλίγες ἐμένε
κι ἐγὼ κορὴ μ' σέ διάλιγα καὶ γῆς νά μέ πατῆς
ἀπὸ τὸ τὸ κορίτσια. καὶ νά περάσης.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Νά γένω καὶ ἡ κόπουπα
νά σέ κερνώ νά πίνης
ἐσύ νά πίνης τὸ κρασί
κι ἐγὼ νά ἀλωνίζω.

-.-

Ἐνα δεύτερο εἶναι τὸ ἐξῆς:

Μιά κέρδινα μιὰ σέρδινα
μιὰ λαρ' σινὴ τρυγῶνα
σ' ὅλον τὸ κόσμον ἡμερὴ
σέ μένα στέκει ἄγρια

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

— 29 —

“Έλα κοντά μου κόρη μου
 κοντά στὴν ἀγκαλιά μου.
 Πῶς νᾶρθω κοντά σ’λεβέντη μου
 κοντά στὴν ἀγκαλιά σου.”

Ἐσὺ αὔριο παinueύεσαι
 σ’ἔλα τὰ παλληκάρια
 πῶς φίλησες μὲ πέρδεια
 μιὰ λαρ’σινὴ τρυγώνα.

“Οταν διὰ τοῦ λιχνίσματος ἀπεχωρίζοντο τὰ ἄχυρα ἐγένετο ἡ διαλογή τοῦ καρποῦ ἢ διὰ σαρώθρου ὑπὸ γυναικός - παλαιότερον αὐτό - ἢ πρὸς καλύτερον καθαρισμόν, διὰ τοῦ "δριμονίου". Ὁ φόβος τῆς ἀπειλῆς τοῦ ἀφέντη ἔστειλε πάντοτε πάνω ἀπὸ κάθε ἐργασία.

Ἀὐτὴν τὴν ἐργασίαν τὴν ἔκαμον συνήθως δύο ἄτομα. Ὁ ἓν μετέφερε τὸν καρπὸν καὶ ὁ ἄλλος "δριμόνιζε" αὐτόν εἰς τὸ καρποδόκιον, ὁ ἄλλος ὁ δριμόνιζε τερωμένον εἰς τὸ καρποδόκιον ἀπὸ τοῦ κρίκου πού φέρει τὸ δριμόνι εἰς τὸ ἄκρον.

Τὸ "δριμόνι" εἰς τὸν τόπον μας ἀπαντᾷται στρογγυλόν (ὡσάν κόσκινον) μὲ ὁπᾶς.

το
 «δριμόνι»

“Οταν ἐτελείωνεν αὐτὴ ἡ ἐργασία ὁ καρπὸς ἐσχη-

ματίζετο εἰς σωρόν καί ἐπακολουθοῦσε ἡ τελευταία δια-
λογὴ διὰ τόν καλῦτερον καρπόν. Πρὸς τοῦτο ἐχρησιμοποι-
οῦσαν τό "κόσκινο" καί ἐφύλαττον τόν καρπόν τοῦτον διὰ
τὴν σποράν τῆς ἐπομένης χρονιᾶς.

"Ὅλα αὐτὰ ἐγένοντο γνωστά εἰς τόν "ἀφέντη" ὁ ὁ-
ποῖος συνήθως δέν ἔπαιρνε ἀπὸ τόν καρπὸ τῆς τελευταίας
διαλογῆς, χωρὶς τὴν ἔγκρισί του ὅμως δέν ἐγένετο οὐδε-
μία ἐργασία.

"Ὡς σημειωθῇ ὅτι καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ ἀλω-
νισμοῦ ὅλοι εἰργάζοντο ἔνευ ὑποδημάτων, ξυπόλητοι. Ἀν-
τιθέτως, κατὰ τόν θερματισμὸν ἐξέπαιρναν "γουρῦοτσάρουχα"
πρὸς προφύλαξιν ἀπὸ τῆς ἀντιπροσταλαμιά καὶ τὰ ἄγρια
ἀλωνισμοῦ ἦσαν κουρασμένοι καὶ ἐγένοντο ὑπὸ ἀφόρη-
την ζέστην, ἔφερον ὡς ἔνδυμα μόνον μίαν "πουκαμίσα" *
οὐδέν ἄλλον ἔνδυμα ἔφερον, οὔτε ἐσώρουχον.

Εἰς τό κεφάλι των, διὰ νὰ προφυλάσσωνται ἀπὸ τόν
καύσωνα, ἔφερον τὴν "σκιάθη" φτιαγμένη ἀπὸ φάθα, ἢ τόν
"παναμά" φτιαγμένον ἀπὸ ὕφασμα.

"Ὅταν ὅλη ἡ διαδικασίᾳ τοῦ ἀλωνισμοῦ ἐτελείωνε
ἔφθανεν ἡ ὥρα τῆς "μοιρασιᾶς". Ἐγκαλοῦσαν τόν ἀφέντη καί
παρόντων ὄλων, ἐγένετο ἀμέσως εἰς τό ἄλῳνι ἡ καταβολή
τῆς ὀφειλῆς των πρὸς αὐτόν.

Τοῦ ἔδιδον τό $1/3$ τῶν εἰσοδημάτων. Ἡ μέτρησις ἐγένετο μέ τό "άλτσέκι". Τό "άλτσέκι" ἦτο δύο "κουβέλια" βάρους 20 οκάδων. (Χωρητικότης κουβελίου : 10 οκάδες) .

"Ἀλλαι ὀφειλαί αἱ ὅποται ἔδιδοντο, ὅχι βεβαίως ἀμέσως ἀπό τό ἄλῶνι, ἦσαν αἱ ἐξῆς: Παλαιότερον ὁ ἀγροφύλακας ἔπαιρνε τήν ἀμοιβή του ἀπό τόν ἀφέντη, Ἀργότερον οἱ ἴδιοι οἱ ἀγρόται ἔδιδον τό "ἀγροφυλακιάτικο" ἀπό τόν καρπό πού μετέφερον εἰς τὰς οἰκίας των καί εἰς τόν ἱερέα τό "παπαδιάτικο" τό ὅποτον ἦτο ἀνάλογον μέ τίς ψυχές , δηλαδή μέ τὰ ἄτομα ἐκάστης οἰκογενείας.

Εἰς περίπτωσιν ἐκείνῃ προφθαίνον νά διεκπε-
ΑΚΑΔΗΜΙΑ **ΑΘΗΝΩΝ**
... τῶν ἀλλοίων τῶν ἀλλοίων τῶν ἀλλοίων

τήν νύχτα στό ἄλῶνι, τότε ἔπαιρνε τήν ἀμοιβήν εἰς σχῆμα "λαμνί" καί ἐκάρφωνον ἕνα δρεπάνι καί ἕνα "φουκάλι", διά νά μὴν φύγη τό σιτάρι ἢ νά μή ... μείνη μοναχό.

Ἀκόμη ὁ ἀφέντης ἢ ὁ "ἐπιστάτης" Ἕλληνας, ἐσφράγιζεν τόν καρπό μέ μιά μεγάλη τετράγωνη σφραγίδα διά νά μὴν κλαπῇ κατὰ τήν νύχτα ἀπό τοὺς "κολλήγους" . Ἦριζεν καί φύλακα διά νά προσέχη νά μή καταστραφῇ οὐδεμία σφραγίδα.

Εἰς τήν περίπτωσιν αὐτήν πολλά ἐπεισόδια ἐγένοντο καί πολλές τιμωρίες ἐνθυμοῦνται ἀκόμη οἱ παλαιότεροι ἀπό τόν ἀφέντη.

Εἰς τὴν περιφέρειαν τοῦ χωριοῦ "τό ἀφεντικό" εἶχε ἀποθήκη πολὺ μεγάλη μέ δύο ὀρόφους διὰ τὴν ἀποθήκευσιν τῶν εἰσοδημάτων καὶ ἔπαιρνε ἀπὸ τοὺς "κολλήζους". Τὴν ἀποθήκην αὐτὴν τὴν ἐνθυμοῦνται καὶ οἱ νεότεροι κάτοικοι τοῦ χωριοῦ, τὴν πέτραν τῆς ὁποίας, τὰ τελευταῖα χρόνια, μετέφερον καὶ ἔκτισαν πλησίον τῆς πλατείας τὴν ἐκκλησίαν τοῦ χωρίου, ἀφιερωμένην εἰς τοὺς Ἀγίους Ἀναργύρους.

Οἱ γεωργοὶ ὅμως δὲν εἶχον ἀποθήκας καὶ μετέφερον τὸν καρπὸν ἐντὸς τῆς οἰκίας των εἰς ἓν δωμάτιον αὐτῆς.

Τὸ ἄχυρον ὅπως καὶ τὰ ἄλλα χόρτα τὰ ἐστίβαζον ἔξωθεν τῆς οἰκίας εἰς μετὰ τὴν οἰκίαν ἢ εἰς σειρὰς σχήματα. Ταῦτα ἐκείνην τὴν ἐποχὴν μέγα ὠφελοῦντο. **ΑΚΑΔΗΜΙΑ** **ΔΟΗΝΩΝ**
 ὅσα ἀπὸ βάλτους. Ἀργότερον ἔκτισαν καὶ ἄχυρῶνες.

Τὸ ἄχυρο τὸ μετέφερον ἐπὶ τὸ ἄλώνι μέ τὰ κάρρα. Ἐπειδὴ τὸ ἐστίβαζον εἰς ὕψος ἐπάνω εἰς τὸ κάρρο, ἐπλεον ἓνα δυκτυωτὸ γύρω-γύρω ἀπὸ φάθες, σύρματα κ.ἄ. τὸ καλούμενον "καλαματό". Κατόπιν μέ τὴν "φ'κούλα" ξύλινον ἐργαλεῖον μέ πολλὰ "δόντια" (συνήθως πέντε) "σήκωναν" τὸ ἄχυρο ἀπὸ τὸ ἄλώνι εἰς τὸ κάρρο.

Χρήσις ἀλωνιστικῆς μηχανῆς εἰς τόν πόπον μας ἐγένετο τό ἔτος 1930. Τήν ἐπρομηθεύθη ἰδιώτης ὀνόματι Τασιόπουλος Σωτήριος. Ἦτο μιᾷ ἀπλῇ ἀλωνιστικῇ μηχανῇ ἡ ὁποία ἐχώριζεν μόνον τόν καρπό ἀπό τό ἄχυρο.

"Εθιμα κατὰ τό ἀλωνισμόν"

"Όταν ἐτελειώνεν ἡ ἐργασία τοῦ ἀλωνισμοῦ καί ὁ καρπός τοῦ σιταριοῦ εἰς τόν σωρόν σχήματος "λαμνί", ξεκαθαρισμένος ἀπό τά ἄχυρα καί σιύβαλα, ἐchrύσιζεν εἰς τάς ἀπογευματινάς ἀκτίνας τοῦ ἡλίου, ἐκάρφωνον εἰς τό μέσον τοῦ σωροῦ τά καρπύρια καί τήν "φουκαλίτσα" τήν ὁποίαν ὠνόμαζον καί "ἀνέμωλο", ἀπό τά ἄγρια χόρτα καί τήν κατεσπαρμένην κατ' ἐξῆς τοῦ σωροῦ. Πίστευαν ὅτι μέ αὐτόν τόν τρόπον θά ἐπετύγχανον πλουσίαν ἐσοδείαν τήν ἐπομένη χρονιά καί μέ τήν φουκαλίτσα θά ἀπέφευγον "τό μάτι", τήν βασκανίαν.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Όταν μετέφερον τόν καρπόν τοῦ σιταριοῦ εἰς τὰς οἰκίας των, ἔρριπον ἐλάχιστον εἰς τὰ κεραμίδια τῆς στέγης μέ τήν ἐσχίν : « τοῦ χρόνου περισσότερο »

Σήμερον ὅλως οἱ ἐργασίες στούς ἀγρούς μας γίνονται μέ σύγχρονα μηχανήματα καί οὐδέν ἐκ τῶν παλαιῶν ἐργαλείων καί μηχανημάτων εὐρίσκεται ἐν χρήσει, ἐκτός ἐλαχίστων. Διὰ τόν λόγον αὐτόν, τά περισσότερα εἶναι κατεστραμμένα ἢ ἔχουν ἀφανισθῇ.

Γ. ΕΤΗΣΙΑ Ι ΠΥΡΑΙ

Εἰς τόν τόπον μας οὐδέποτε ἐπραγματοποιήθη ἀναμμα φωτιᾶς

Χρήσις ἀλωνιστικῆς μηχανῆς εἰς τόν πόπον μας ἐγένετο τό ἔτος 1930. Τήν ἐπρομηθεύθη ἰδιώτης ὀνόματι Τασιόπουλος Βατήριος. Ἦτο μιᾷ ἀπλῇ ἀλωνιστική μηχανή ἡ ὁποία ἐχώριζεν μόνον τόν καρπό ἀπό τό ἄχυρο.

Ἔθιμα κατὰ τό ἀλωνισμόν

Ὅταν ἐτελειώνεν ἡ ἐργασία τοῦ ἀλωνισμοῦ καί ὁ καρπός τοῦ σιταριοῦ εἰς τόν σωρόν σχήματος "λαμνί", ξεκαθαρισμένος ἀπό τά ἄχυρα καί σιύβαλα, ἐchrύσιζεν εἰς τάς ἀπογευματινάς ἀκτίνας τοῦ ἡλίου, ἐκάρφωνον εἰς τό μέσον τοῦ σωροῦ τά καρπύρια καί τὰ "φουκαλίτσα" τήν ὁποίαν ὠνόμαζον καί "ἀνέμους", ἀπό τά ἄγρια χόρτα καί τήν πικρὰν γεύσιν αὐτῶν ἀφαιρούσαν. Αἱ γυναῖκες πίστευαν ὅτι μέ αὐτόν τόν τρόπον θά ἐπετύγχανον πλουσίαν ἐσοδείαν τήν ἐπομένη χρονιά καί μέ τήν φουκαλίτσα θά ἀπέφευγον "τό μάτι", τήν βασκανία.

Ὅταν μετέφθον τόν καρπὸν τοῦ σιταριοῦ εἰς τὰς οἰκίας των, ἔρριπον ἐλάχιστον εἰς τὰ κεραμίδια τῆς στέγης μέ τήν πύχιν: « τοῦ χρόνου περὶότερο ».

Σήμερον ὅτε οἱ ἐργασίαι στούς ἀγρούς μας γίνονται μέ σύγχρονα μηχανήματα καί οὐδέν ἐκ τῶν παλαιῶν ἐργαλείων καί μηχανημάτων εὐρίσκεται ἐν χρήσει, ἐκτός ἐλαχίστων. Διὰ τόν λόγον αὐτόν, τά περισσότερα εἶναι κατεστραμμένα ἢ ἔχουν ἀφανισθῇ.

Γ: ΕΤΗΣΙΑ Ι ΠΥΡΑΙ

Εἰς τόν τόπον μας οὐδέποτε ἐπραγματοποιήθη ἄναμμα φωτιᾶς

εἰς τό ὕψαιθρον . Δέν ἀπαντᾷται ἐνταῦθα τό ἔθυμον τοῦτο.

Ἐνθέτοντας τήν ἐργασίαν μου ταύτην περί τοῦ ἐν γένει γεωργικοῦ βίου ὡς καί τῶν γεωργικῶν ἐργαλείων, μέχρι τοῦ ἔτους 1920, τοῦ χωρίου εἰς ὃ ὑπηρετῶ, προσεπάθησα νά πλησιάσω ὅσο ἦτο δυνατόν τήν πραγματικότητα τοῦ βίου των καί νά παραθέσω ἀπό τήν διασταύρωσιν τῶν πληροφοριῶν τὰς ὁποίας ἀπέσπασοῦ, τὰς πλέον σαφεῖς καί ἀληθεῖς. Εἰς τήν προσπάθειάν μου αὐτήν προσέθεσα καί ὀλίγας φωτογραφίας μερικῶν γεωργικῶν ἐργαλείων, τὰ ὁποῖα παρέμεινον μέχρι σήμερον ἀνέκδοτα, εἰς τινά κατάστα-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Σήμερον ἡ ζωὴ τῶν γεωργικῶν τοῦ χωρίου τούτου, ἐν συγκρίσει μέ τήν παλαιότεραν ἔχει ἀλλάζῃ τελείως πρὸς ὅλους τοὺς τομεῖς. Ἡ καλλιέργεια μέ τὰ σύγχρονα μηχανήματα, ἔχει δώσει ἄλλην ὄφιν εἰς τήν περιοχὴν. Τήν ἔχει μετατρέψει εἰς ἔδαφος μεγάλης ἀποδοτικότητος. Πρωτεύουσαν θέσιν ἔχουν ἡ βαμβακοκαλλιέργεια, τὰ μποστάνια (μέ καρπούζια κυρίως) καί τὰ τριφύλλια.

Τὰ εἰσοδήματά των ἐξ αὐτῶν, ὡς ἐμφάνεται, εἶναι ἱκανά νά τοὺς δώσουν τήν εὐημερίαν καί τήν ἐν γένει καλύτερευσιν τῆς ζωῆς, ἡ ὁποία συνεχῶς τοὺς ἐκπολιτίζει

καί τοὺς κάμει νά ξεχνοῦν τὰ σκληρά, ἄγωνα καί ὑπόδου-
λα χρόνια ποῦ ἐπέρασαν παλαιότερον ὡς σκλάβοι, δούλοι,
ἀγρόται.

Τελειώνοντας τὴν μελέτην ταύτην, σπεύδω νά εὐχαριστή-
σω θερμῶς τὸ Κέντρον Ἑρεῦνης τῆς Ἑλληνικῆς Λαογραφίας,
ὁδῶτι, κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, μοῦ ἔδωκε τὴν εὐκαιρίαν νά
γνωρίσω καλύτερον τοὺς κόπους καί τοὺς μόχθους τῶν ἀ-
γρωτῶν μας-παλαιότερον-, διὰ τὸ σκληρὸν δούλεμα τῆς γῆς
καί νά παρακαλέσω ὅπως, ἡ μικρὴ μου αὐτὴ ἐκπόνησις, θεωρη-
θῇ ὡς ἐλαχίστη προσφορά εἰς τὸ Μεγάλον ἔργον του.-

Ἐν Πετροπόλει τῇ 20ῇ Μαρτίου 1970

Ἡ διδασκαλίσσα

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΜΑΡΙΑ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ